

тая траги-комедия? До кога Н. Ц. Височество ще търпи това гаврение съ тоя народъ отъ „фактическия“ и неговитъ сателити? Единичката си надѣжда народътъ възлага на Него само. И народътъ чака търпѣливо денятъ, когато ще види възкресени неговитъ човѣчески права отъ свои Избранникъ.

Когато статията ни бѣше вече готова, по-лучихме известие изъ Попово, че властитѣ вече започнали арестуванята на невиннитѣ избиратели. Вѣроятно, и тамъ ще се разыграе Разградската траги-комедия — ще се нагледен процесъ противъ въображаеми бунтовници, които да съдятъ по чл. чл. 55—56 отъ Отоманския наказателенъ законъ, за да се прикрие замакшира прѣдъ свѣтътъ рѣзнията на невиннитѣ беззащитни избиратели.

Помѣтаме тукъ и н слѣдующата телеграма, която Поповскитѣ избиратели съспроводили до Н. Ц. В. Князѣтъ.

СОФІЯ

Негово Царско Височество.

13 Февруарий станъ Попово изборъ единъ народенъ прѣдставителъ. Избиратели присѣствуваха около 6000. Правителствении кандидатъ бѣше прѣдѣдатель бюрото, Тодоракъ Николовъ, опозиционнии — интернирании адвокатъ Николай Пенчевъ. При откриване избора, кутитѣ непоказани, избирателитѣ некакъ показванието. Прѣдѣдательтъ избѣгва, членовѣтъ отговарятъ, „не е наша работа“. Почватъ гласоподаванieto само едната урна. Слѣдъ приеманieto бюлетинитѣ селото Чаиръ и нѣколко—селото Водица, вѣчко около 150, урната се обявява пълна. Донаятъ втората урна. Избирателитѣ усъмнени нагъланованieto първата урна, питатъ къдѣ е прѣдѣдательтъ бюрото, да отвори втората урна прѣди да гласоподаватъ. Бюрото не обръща внимание. Избирателитѣ отказватъ гласоподаванieto, грабватъ втората урна, отварятъ, оказва се пълна сѣнове бюлетини прѣдварително турени — правителствении кандидатъ; намѣрено вжтрѣ кърна пълна същитѣ бюлетини. Отварятъ първата кутия, оказва се същото. Това станъло часѣтъ 10-11 прѣдъ обѣдъ, училищното здание, гдѣто се произвежда изборътъ. Избирателитѣ, възмутени, отиватъ къмъ управленieto, вѣтъ отъ прѣградieto некакъ явиванieto Околийскитѣ Началникъ, да питатъ, защо ги вика на изборъ, защо ги лишава отъ работа, когато ще вършатъ такива безакония и злоупотребление правата имъ? Изборътъ вече разваленъ; севободѣте не арестуванитѣ избиратели да си отидемъ селата. Тогава стражаритѣ: Руссенскитѣ, Търновскитѣ, Разградскитѣ окръзи, остановени горний етажъ полицейското управление, почватъ стрѣлаба върху народа. Има трима тежко ранени, донесени разградската болница, и други леко — отнесенни селата. Избирателитѣ се разбѣгватъ. Едноврѣмешно на единъ километръ вѣтъ Попово се задаватъ избирателитѣ отъ селото Паламарца; стражаритѣ стрѣлятъ върху имъ да ги вържатъ, ранили едного и конь убили. Избирателитѣ се разбѣгватъ. Стражаритѣ во главѣ Околийскитѣ Началникъ Стояновъ прѣсѣдвали ги съ вистрелъ; избирателитѣ навлизатъ въ гората мѣжду Паламарца и Попово, именуема „Гюрлюкъ“, така се спасяватъ. Стражаритѣ върнахли съ силата на оръжието вѣчки други села, които идвали на избора.

Ваше Царско Височество!

И този изборъ даде нѣколко невинни жертви, плодъ отъ неспособнии режимъ; и въ тоя случай първи Ви свѣтникъ съумѣ, да упражни своята тактика на управленieto, да прѣкарва своитѣ кандидати съ силата на оръжието ерѣцу невиннитѣ избиратели.

Ваше Царско Височество!

Подписанитѣ, като ставаме отзевъ на оплакванята послѣдвали отъ Поповски избиратели, упъпомощени отъ тѣхъ да поднесемъ прѣдъ

етѣнитѣ на *Ваше Царско Височество* нашитѣ протестирания противъ публичнитѣ нарушения на основния законъ, тѣчението правата и свободата по „вжтрѣшното убѣждение“ на първи Ви свѣтникъ, молимъ колѣбно-прѣклонно *Ваше Царско Височество*, да турите край на производитѣ въ милоото ни отечество.

Вчера получихме отъ Разградъ слѣдующата телеграма, която избирателитѣ отъ Разградъ и околията му съспратили на 15-ий того до *Негово Царско Височество* въ София. Въ нея съ изложени тѣхъ ясно всичкитѣ безакония, цото не остава отъ насъ да прибавимъ нищо.

СОФІЯ,

Негово Царско Височество, Дворца.

Ваше Царско Височество!

На основание Височайши Ви указъ, на 23-й Януарий бѣше назначенъ допълнителнии изборъ за двама народни прѣдставители отъ Разградската околия. Въ тоя день, обаче, изборътъ се развали и се произведе повторно на 30-й същитѣ.

По тѣзи избори, които произведохъ сензация по цѣла България, постѣнихъ до *Ваше Царско Височество* множество оплаквания. Отъ тѣхъ може да имате едно общо прѣдставление за работитѣ, но възможно е тѣ да съ омаловажени отъ първи *Вашъ* свѣтникъ, защото оплакванитѣ бѣхъ арестовани и обвинени въ измислено прѣстѣпление противъ държавата.

Не се направи колективно оплакване отъ избирателитѣ, защото бѣше абсолютно невъзможно, прѣдъ видъ извѣрженитѣ мѣрки на властѣта и поради лишението отъ свобода на виднитѣ, най-влиятелнитѣ и най-дѣятелнитѣ граждани и поради обеадата, отъ полицейскитѣ и военни власти, на Телегр. Пощ. Станция на 23, 24 и 30-й Януарий т. г. Чрѣзъ настоящата, бързамъ да поѣлнимъ тая правдата, макаръ, че въ послѣдствие, особно ще се констатира изборътъ чрѣзъ Народното Събрание и ще се даде най-голяма гласностъ на случившето се въ Разградъ.

Ваше Царско Височество!

Като въ вѣчка конституционна държава, и вий понекахмѣ прѣдварително да обмислимъ кандидатуритѣ и начитѣтъ за водение една легална избирателна борба. Помимо полицейскитѣ кандидати, народътъ прне поставенитѣ въ едно събрание кандидатури на Д-ръ Василь Радославовъ и Д-ръ Константинъ Стояновъ. Но веднага слѣдъ издаване възванието, властѣта се озлоби: стражаритѣ се прѣстѣнихъ по селата да планѣтъ избирателитѣ; полицията уничтожи опозиционнитѣ въззвания; мнозина опозиционери бидохъ арестовани; адвокатъ Пенчевъ интерниранъ и жена му немилостиво облъкана; произведохъ се множество обиски и се чупихъ врати и джамове; членовѣтъ на избирателнии комитетъ се дадохъ подъ съдъ за въззванието умнишено.

На 23-й Януарий, часѣтъ до 1½ послѣ пладнѣ, изборътъ слѣдва редовно. Като видѣхъ правителствениитѣ партизани, че тѣхни бюлетини не постѣхватъ даже 50% и че опозиционнитѣ кандидати ще се избѣжатъ съ поразяюще болшинство, потърсихъ ерѣдство и поводъ за разваление редовния изборъ.

Първото ерѣдство бѣше довѣжданieto въ избирателното мѣсто цѣла еория вѣорѣжени стражари за скандализиране и сплашване избирателитѣ. Прѣдѣдательтъ на бюрото, съгласно чл. чл. 54 и 57 избир. законъ прѣдложи да се отѣглатъ. Тѣ отвлечатъ избирателя Калчо Поповъ. Избирателитѣ се заетѣхватъ за него. Стражаритѣ почватъ да ги бижатъ и—бидохъ обезорѣжени. Отъ друга страна, въсползуванито отъ туй смущение, слѣдъ утихване възванието, членовѣтъ на бюрото: Димитъ Стояновъ, П. Куюмджиевъ, Димо Поповъ, Ст. Мишевъ, напуцатъ бюрото и оглашатъ избирателнитѣ списѣци. Едноврѣмешно прѣстига войска, немоле-

кана отъ прѣдѣдателя на бюрото съгласно чл. 9, —и така изборътъ се развали!

За да си обезпечи сполуката въ слѣдующитѣ пѣдѣленъ день, при повтаряние изборътъ, властѣта измислюва единъ комплотъ. Дѣвѣждатъ се стражари, пѣшини и конни, отъ Търновскитѣ, Руссенскитѣ, Варненскитѣ и Разградскитѣ окръзи, арестуваха се стотина души въ Разградъ, Попово и Кемаларъ, ограничаватъ се вѣчки влиятелни и съ авторитетъ хора изъ градѣтъ и селата. За най-невинни фрази, човѣкъ се обявява бунтовникъ и прѣстѣпникъ!.

Четвъртъкъ, 27 Януарий, 15 минути слѣдъ съобщаване формално Бърневу, че ще прѣдѣдательствува изборътъ на 30-й — той бива грабнатъ въ гарата отъ нѣколко стражари, доведенъ е въ закритъ фаетонъ и арестуванъ въ участѣка, безъ вѣкакво постановление часъ до 1-й Февруарий.

Осѣвнии полицейскитѣ стражари, мѣстни и вѣшинни, въ градѣтъ се доведохъ вѣчкитѣ кантонери по шосеята, бирницитѣ, горскитѣ стражари, надаритѣ и вѣчки други общински служители. Разградъ се намираще въ обеадно положение. Земания-давалитѣ ерѣхъ, вѣчкитѣ дюгени и кръжми се затворихъ. По улицитѣ се чуваше само прѣпускане конѣ, дръкване сабли, байонети и карание подъ строгъ конвой нѣкои нещастни *коммити*. Разградъ не бѣше виждалъ подобни ужаси даже въ турско врѣме. Старитѣ хора не си припомнятъ подобни сцени даже въ кѣржалийско врѣме. При зори 30-й Януарий цѣлии градъ бѣше обеаденъ, вѣчка улица бѣше заловена отъ стражари и шивони; избирателитѣ се поерѣшихъ отъ тѣхъ, отнимахъ имъ се спозиционнитѣ бюлетини и се принуждавахъ да приематъ и подаватъ за полицейскитѣ кандидати, чрѣзъ посочване участѣта на арестуванитѣ и заплашване съ воененъ съдъ, бѣсика, глоби и пр. На 9 часѣтъ са укорява прѣдѣдательтъ Бърневъ за закъснѣване, тогасъ, когато той умнишено бѣше арестуванъ въ участѣка, и се прѣдлага избиранието за прѣдѣдательтъ Разградскитѣ кметъ Димитръ Стояновъ. Слѣдъ избиранието му показватъ на избирателитѣ само двѣтъ кутии: а другитѣ двѣ, запечатани, не показватъ! Почва се гласоподаванieto, приематъ се съ готовностъ бюлетинитѣ за правителствениитѣ кандидати, а се правѣтъ ерѣчки на гласуванитѣ—за опозиционнитѣ, понеже правителствениитѣ бюлетини бѣхъ написани гарочно на дебела книга, за различие, за да можѣтъ да прѣсѣдватъ опозиционеритѣ. Избирателитѣ се ухитрѣватъ и си наивеатъ бюлетини едноцѣтнѣ съ правителствениитѣ, но пакъ опозиционни, които приематъ до като разберѣтъ тая игра на избирателитѣ и веднага бюрото спира гласуванieto, като отстраняватъ отъ гласоподаване селата: Батембергъ, Калово, Дрѣновець, Ташчи, Хасанларъ, Дикилиташъ, Топчии, Гюзелдже-Аланъ и други. За да ерѣхъ по рапо гласоподаванieto, пустихъхъ градскитѣ часовникъ единъ часъ наврѣдъ.

Като се прѣстѣжива къмъ прѣброиване гласовѣтъ, двѣтъ урни прѣдѣвѣщаватъ поражение на властѣуванитѣ. Като виждатъ същия резултатъ и отъ другитѣ урни, властѣта пропѣжда вѣчкитѣ опозиционери и недопуца никакъвъ контролъ.

Бюрото се оттегли въ уединено мѣсто, обкрѣжено отъ цѣла верига стражари и прѣстави, та при мъртва тишина, урежда се единъ благоприятенъ за тѣхъ резултатъ, като се обявяватъ за избраници: Петръ Куюмджиевъ и Х-Бей съ повече отъ 3000 гласа, съвършено невѣрно, понеже въ тритѣ само урни се указъхъ опозиционни бюлетини около 2900 ерѣцу-900 правителствении; а вѣкъ четвъртата урна съвсемъ се неотвори. При такова наше болшинство, пакъ опозиционнитѣ кандидати се обявяватъ, че получили около 1897 гласа, когато тѣ само въ тритѣ секциѣ имахъ 2900. Щомъ се свърши, по този начинъ, изборътъ арестуванитѣ отъ десетина и повече дни почватъ да се освобождаватъ, мнозина отъ тѣхъ безъ вѣкакво порѣчителство. Но помимо това-ежедневно се посѣжатъ отъ околията нови лица, които иматъ вина, само защото съ гласуваха въ полза на опозицията.

Ваше Царско Височество!

При тѣзи условия произведенниятъ изборъ не е изборъ. Той не изражава народната воля, това е проста характеристика на едно лошо управление въ една конституционна държава. Тукъ борбата не бѣше между партии или фракции, а между властта и безоръжни избиратели. Отъ всичко изглежда, че отрезждането и произвеждането на този изборъ не е станало съ друга цѣль, освѣнъ да се прикрие назначението на депутатитѣ отъ г. Стамболова. Тогава подобря да не се отвлечаме отъ занятията си и да се не излагаме на толкова незаслужени прѣсѣдвания и истезания.

Ваше Царско Височество!

До кога ще сме подигравка на властта? Насъ ни биждатъ, насъ ни малтретиратъ, насъ ни терроризиратъ, насъ ни интерниратъ, насъ ни прѣсѣдватъ, ний вече не сме сигурни и въ къщата си, нашия животъ, нашия имотъ и нашата честъ не сѣ гарантирани отъ самата полиция, която депозиционо спове по улицитѣ и присѣдва вѣско лице отъ опозицията. До кога, **Ваше Царско Височество**, ще се търпѣтъ насилниятъ въ милого ни отечество? До кога ще се тѣнчатъ законитѣ на страната отъ първи Ви съвѣтникъ? Нѣма ли единъ денъ да вкуспѣмъ отъ плодовѣтъ на тази сладка свобода, която коштува толкова жертви на отечеството ни? — Стига толкова съзвѣзи, стига толкова народни стеснения, турѣте вече край на произволитѣ въ това нещастно отечество!

Ваше Царско Височество!

Ако имате и най малко съмишленіе въ нашия справедливи оплаквания, благоволятѣ да тръгнете изъ провинцията, дойдѣте измежду народѣтъ си и ще се убѣдате въ несправедливостта на вѣско това. Вий ще видите съ какъвъ энтузиазмъ любящия Ви народъ ще Ви приеме и какъ чисто съсърдечно ще искаже болѣкитѣ си.

Ако това е невъзможно, то, колѣнопрѣклонно молимъ, благоволятѣ да издадете Височайша заповѣдъ да се огреди направо отъ Васъ една анкета, която да провѣри направо отъ народа вѣско горѣизложено.

Сме Ваши вѣрноподаници.

Слѣдватъ подписитѣ на избирателитѣ отъ Разградъ и околията му на брой 3466 души.

— Полицията като узнава че се събиратъ подписи, употребила всевъзможни сръдства за да въспрѣпятъ. Окр. приставъ съ стражари ходитъ въ много села да заплашва населението, прави обикни въ много къщи, докаралъ и затворилъ въ Разградъ нѣколко лица, заповѣдалъ на кметовѣтъ да вържатъ и докарватъ въ градѣтъ вѣско лице, което би се явило въ селото имъ, издава се конфиденциално за таа цѣль отъ Окол. Нач. за кметовѣтъ и много други беззакония.

Конституционний режимъ въ Белгия.

Леополдъ I и Леополдъ II.

За да покажемъ, какъ трѣбва да се управлява толкова деликатни механизъмъ на конституционния режимъ, ний мислимъ за най добръ да обрисуваме начинѣтъ, по който сѣ го практикували двама образцови господари, Леополдъ I въ Белгия и синъ му Леополдъ II.

Леополдъ I имѣ онова рѣдко достоинство да позволи на единъ народъ да се управлява самъ и да въведе въ Европа едно учреждение, много по благоприятно за политическото величие на народитѣ, отъ колкото парата и електричеството сѣ за тѣхното благосъстояние, некаме да кажемъ парламентарния режимъ, като подражаваме подъ това управленіето, по което работитѣ на една страна се управляватъ отъ едно министерство отговорно прѣдъ едно свободно избрано Събрание, а вѣско туй не е друго, освѣнъ господаруваніето на свободното слово, условно на вѣска свобода.

Прѣвѣходството на едно управление се мѣри, е твърдѣ право казалъ Стюартъ Милъ, споредъ суммата на нравственитѣ и умствени качества, които

то распрѣсква въ единъ народъ. Едно управление, което прави хората да се управляватъ сами, е добро, защото, за да се покоряватъ на законитѣ, които тѣ сами правятъ, тѣмъ имъ трѣбва по вече прѣдвидливостъ, по вече добродѣтелъ, по вече мъдростъ, отъ колкото да се покоряватъ на единъ господарь.

Днесъ, когато парламентарното управление е въведено въ новитѣ държавици като Гърция, Романия, Сърбия и България, и когато отъ друга страна то се твърдѣ разпеква другадѣ, полезно ще е да разгледаме, при какви условия това управление е дѣствувало честито въ Белгия, прѣвъ едно врѣме, което се показва дълго, *посрѣдъ толкова и тѣи дълбоки прогресии*.

То не е лесно управление, както го показватъ много нямани неудачи. Людвикъ-Филипъ никакъ не сполучи да се удържи въ Франция, нитѣ царь Отонъ въ Гърция, нитѣ императоръ Максимилианъ въ Мексико, нитѣ Амедей въ Испания.

Белгийската конституция осѣтъва вѣсикитѣ модерни свободи, безъ вѣска уговорка, и тя е, съ изключение на институтѣтъ за царската властъ, тѣи демократически, както е конституцията на Сѣдиненитѣ Държави. Твърдѣ мъчно бѣше да се управлява нейното функциониране верѣдъ другитѣ държави на континента, гдѣго, съ изключение на Франция, владѣтелитѣ си бѣхъ запазили една почти абсолютна властъ.

„Таа конституция, за редактирана и почти непепълнима, щѣше да бѣде най лошата въ Европа, ако тая на Норвегии не съществуваше“ казваше още въ 1848 г. Метернихъ. Когато биде избранъ, Леополдъ нека мѣшнито на своя секретарь, баронъ Шокмаръ. „Истина е, отговори той, че властта на царѣтъ и на неговитѣ министри е твърдѣ ограничена. Ще трѣбва да се види, дали вѣсикитѣ тия свободи се съгласуватъ съ порядѣтъ; опитатѣ се, дали ще може да царувате по духа на конституцията, като се съвземете съвършено съвѣстно за това. Ако новитѣ учреждения не отидатъ добръ, кога да е вий ще можете да изискате отъ Камаритѣ да намѣнятъ основния законъ“.

„Ясно се види, какъ умекнаго единъ денъ царѣтъ на делегатитѣ отъ Конгресѣтъ, че царската властъ не е приежгствувала да се зацѣпва при съставянеето на Конституцията ви, защото вий сте се отнесли съ неж доста грубокъ. Вашата Конституция е твърдѣ демократическа. При вѣсикъ това, като се има добра воля отъ една страна и отъ друга, азъ вѣрвамъ, че ще може да се върви“. И дѣствително, благодарение на начинѣтъ, по който новия царъ разбра своята роля, тая Конституция, толкова напандана, даде на белгийския народъ шестдесетъ години свобода и благосъстояние.

Поведѣнието на Леополда спрямо партиитѣ може да послужи за примѣръ на конституционитѣ царе. Никого не може е рѣче за него, че той е фаворизиралъ еднаа партия повече отъ другата. Царската властъ като трѣбва да бѣде неотговорна, той ѣ държеше въ една вѣска сфера, въ която обикновенитѣ партиини борби не дохождатъ да смущаватъ неговата безпристрастность. Призванъ да работи въ съгласие съ хора отъ противни мѣшния, той отбѣжаваше вѣсикъ, което можеше да направи мъчни отношенията му съ единитѣ или съ другитѣ. Въ ежщности, къмъ коя страна клонѣше? Никаква дума, нищо писано отъ него не дойде да го открие. Неговитѣ шепотки на консерваторъ, неговитѣ въспоминания на германекій принцъ го прѣдрасполагаша вѣроятно къмъ католицитѣ, които трѣбоваше да прѣдставяватъ прѣдъ неговитѣ очи консерватореката и аристократическата партия; въ неговата дълновидность му показваше, че привичитѣ на либерализматъ отговарѣхъ повече на нуждитѣ на нашата епоха.

Единъ важенъ епизодъ отъ негово царуване тѣи добръ показва, какъ е той разбиралъ мѣшната си, цѣто ний мислимъ, че трѣбва да го раскажемъ съ нѣкои подробности. Въ 1857, католическата партия, тогава на властъ, прѣдстави единъ законопроектъ назначенъ да даде единъ видъ законно ежществуващия на благотворителнитѣ учреждения, ер въ ежщность на религиознитѣ общества. Либералитѣ не искажъ за нищо на свѣта да чужатъ за единъ законъ, който тѣ наричажъ „законѣтъ за мѣнастиритѣ“, защото, твърдѣхъ тѣ, той ще има за послѣдствие да увеличи тѣхното чело, богатство и влияние, които и така бѣхъ доста значителни. Царъ Леополдъ не виждаше подобна опасность. Въ едно писмо адресувано до de Haussy въ 1845, той казваше: „Двѣтъ държави, въ които най добръ се практикува и разбира конституционния режимъ, Англия и Сѣдиненитѣ Държави въ Америка, никакъ не прѣнпгствуватъ на благотворителнитѣ дѣла на частнитѣ лица“.

Либералитѣ оборвахъ законѣтъ за мѣнастиритѣ прѣвъ двадесетъ и седемъ послѣдователни заседания съ енергията, която убѣдението за една обществена опекность дава. Тая упорита борба верѣдъ Парламентна раснаи духоветѣ нѣмъ. Улицитѣ сѣ напѣнижъ съ една бурна тѣлца, която се прѣдваше на враждебни мѣнастирици еримо католическитѣ депутати, и вѣшението се прѣдаде отъ столицата въ провинцитѣ. Ядосанието на царѣтъ бѣше неперво силно. Неговото военно въепитание, и необходимостта да направи да прѣдолѣжатъ по всякий начинъ рѣшенията на болшинството, го накаражъ отъ начало да откаже вѣска отетжика на единъ извѣнъ парламентарекъ патентъ; въ скоро по тихи разсѣждения и мъдритѣ рѣшениа на два-

мата му министри, de Becker и контъ Vilain XIV, добри хора, които поставѣхъ интереситѣ на страната по горѣ отъ тия на своята партия, рѣшиха, Леополда да прѣдочете помирителни мѣрки. Камарата биде отъ първо отложена: послѣ, общинекитѣ избори, като показажъ, че градонетѣ бѣхъ дълбоко враждебни на законопроектъ, министеретвото съчете за своя дължность да се оттѣгнѣ. „Едно благодарозумно правителство“, бѣхъ казалъ министритѣ, „трѣбва да взема подъ внимание публичното мѣшнѣе даже и тогава, когато то е заблудено отъ страстията или прѣдрасѣждѣкътъ“.

Царѣтъ отпрати до министритѣ на вхтрѣшнитѣ дѣла едно писмо, отъ послѣ публикувано, въ което той изказваше същата мѣшля. „Вѣжда да се висукамъ въ разгледаването на самия законъ, казваше той, азъ вземамъ подъ внимание, като васъ, вѣсечелението, което се е произвело по случаявъ една значителна часть отъ населението. Въ странитѣ, които се управляватъ сами, има такива бързи, прихвацающаи вѣшениа развиващи съ една скорость, която по лесно се констатирва отъ колкото обяснява, и съ които по мъдро е да се помириа човѣкъ, отъ колкото да ги оборва“.

Възмущението на Леополда, негово отивращение за примиряване—отетжшания, пронализажъ тѣкмо отъ уважението му къмъ парламентарното управление. „Законѣтъ за мѣнастиритѣ“ бѣше безспорно подкрѣненъ отъ болшинството на парламента въ минутата, когато той бѣше прѣдставенъ. Строго казано, конституционний режимъ би измеквалъ прочее, цѣто той да не се отетгаше; и мнозина тогава поддържажъ, че, да се отетжни прѣдъ манифестациитѣ по улицитѣ, то е да се отеме на властѣта силата ѣ и значението ѣ. Ний мислимъ при все това, че царѣтъ постѣни добръ, та не сѣдѣва политиката на противнието, къмъ която нѣкои съвѣтѣи и негово собствено чувство на гордость, честь и за коиность, го подбѣждажъ. Има, дѣствително, двѣ нѣща, които трѣбва да се взматъ прѣдъ видъ въ нашитѣ модерни общества: първо, *публичното мѣшнѣе въ градонетѣ*, второ—*общото тѣчение на духоветѣ*. Градонетѣ вакатъ въ изборитѣ споредъ числото на населението си, и при тона, въ кризитѣ, отъ тѣхъ зависи вѣстѣржествуваніето или паданието на правителствата. Той, който има за себе си само еселското население, не може да има никаго солидна почва! Това е само повидимому не ераведливо. Публичното мѣшнѣе, никой не го оспорива това, е днесъ всевътѣкия владѣтелъ. А кой образува това мѣшнѣе, ако не тия, които изучаватъ, пишатъ и говорѣтъ? Единъ човѣкъ, който мисли, даже безъ право на гласоодаване, изражнява едно безкрайно по голѣмо влияние! отъ стотина други, които гласоодаватъ безъ да мислятъ. *Да владѣшиз наукуна хората, които мислятъ, е да се осѣдишъ да имашъ за поддѣржка само силата и численостѣта; обаче и такава дѣржка вѣскага частна, когато силата и численостѣта взематъ страната на мѣшлята*. Управляющитѣ трѣбва ежщо да се назатъ да не негѣтъ да вършатъ противъ естественото тѣчение на духоветѣ, защото най похватнитѣ сполучатъ най-много да си останѣтъ на ежщото мѣго, като мислятъ, че на прѣдватъ, а некаждритѣ тутакси биватъ завлечени въ безднитѣ. Царъ Леополдъ направи, прочее, добръ, че остави да надне единъ законопроектъ, който подигае една толкова застрашителна опозиция, ако и да считаше добръ самия законопроектъ. Людвикъ Филипъ би се противилъ и би навѣрно приготвилъ паданието на прѣтелѣтъ.

Въ 1831, като приемаше делегатитѣ на Конгресѣтъ, Леополдъ бѣше казалъ: „азъ самъ се намирамъ въ такива страни и мъчни положенія, цѣто се научихъ да гледамъ на властѣта философски. Азъ ѣ погѣзъ, за да правѣ добро“. Това не бѣхъ празни думи. Той не царува за да удовлетвори вкусѣтъ на господаруваніето, и въ никой случай, той не се опита да распростре царската властѣ. Приказватъ, че въ 1848 Леополдъ е билъ казалъ на своитѣ министри, че ако Белгия мисли, че нѣма вече нужда отъ него, той не ще нека да бѣде едно прѣвнѣтвие на неинитѣ нови еждѣни. Това показва, че чувствето на дължность, а не нѣкоя нѣска амбиция, го привѣрзваше на неговитѣ вѣскои обязанности, и че той си е спомнѣлъ за своята властъ само когато е мислѣлъ, че интереситѣ на страната го изискуватъ.

Леополдъ водѣ политиката и имѣ министри каквито народѣтъ искаше. Людвикъ Филипъ говорѣше много, шаваше много и некаше да покаже своето лично влияние повече отъ колкото бѣше въ ежщность. Леополдъ, напротивъ, не щадѣше нищо, за да нѣма да дѣствува и, когато негово намѣваніе стѣнѣше нужно, за да го прикрие. Не е добръ, цѣто единъ министръ да се счита за *единственитѣ имеицъ доврѣнето и дипломатичитѣ прѣдставитѣл на волята на царѣтъ*, защото вѣско промѣнение на болшинството е тогава поражение за кроната. Нужно е, цѣто за вѣска нова идея, която придобие авторитетъ въ страната, нови хора да можатъ да вѣвѣнѣжъ въ Парламентъ, за да ѣ възложатъ и епечелѣжъ тѣмъ привѣрженици, докогато дойдѣтъ на властъ за да ѣ осжществятъ, послѣ, да сторѣжтъ нѣтъ, по редѣтъ си, на защититѣ на едно по радикално подобрение, министеретвата като се замѣтѣжътъ, както вѣшнитѣ, които се послѣдватъ въ възвнѣщающаа се ерливъ на прогресѣтъ.

Ако този, който упражнява неплѣнителната властъ, управлява въ ежщность, той става отговоренъ, и, ако той е отговоренъ, той трѣбва да се подлага на

изборъ. Личното дѣйствиe и отговорността една прилагатъ на единъ прѣдседателъ на република; наследствеността и отговорността еж несъвмѣстими. Единъ човѣкъ, който може би е или може да стане неспособенъ, иднотъ или дудъ, както Героги III, да има власт да располага по волята си еж еждѣнитѣ на единъ цивилизованъ народъ. — е иѣщо непонятно за днешно врѣме. Ако единъ владѣтелъ е направилъ важни грѣшки, или е прѣкаралъ прѣмѣждия, за които той може да бѣде отговоренъ, защото е той причината, авторътъ, неговия синъ, е наследванието на короната, наследва неговата непопулярностъ, и затова твърдѣ мъчно е да се задържи една династия. Когато министритѣ понесатъ тежестта на едно некаждрно или прѣдно управление, Парламента ги замѣствя и династически принципъ излиза спасениъ.

На всякъждъ, гдѣто има хора, които разежждаватъ, а не тѣла създадена за яремъ, ще се образува една партия, която ще иска да отива на прѣдъ. Ако тя партия ервине на пхтътъ си само едно листестество, тя ще бѣде само антиминистерска; ако прѣдѣството се намира у суверенътъ, тя необходимо ще стане антидинастическа. Опозицията като неспяжда другъ исходъ отъ прѣдѣството къмъ сила, дужтъ за буртъ ще стане привычка. На най кроткия народъ ще се даде тугакси така единъ революционеръ темпераментъ; защото, между революционерни дужъ и рабски дужъ, който одобрява и тѣрти всичко, нѣма ерѣденъ пхтъ. Противъ единъ жандармъ или противъ единъ говедаръ бѣде оплакванието, ще се мисли, че спасението ще бѣде въ събиранието на державния ергой.

Слѣдва

Арестуванята въ Шуменъ.

Първитѣ избори въ Разградъ, които трѣбваше да станатъ на 23-ий мнхланъ Януарий, станяхъ причина да се дѣвнхтъ на „фактическыя“ владѣтелъ на България дѣв хубави пѣвеници отъ страна на Разградскитѣ избиратели на 23-ий Януарий, и два дни по ерѣтъ, отъ страна Шумненскитѣ граждане. Че тия дѣв пѣвеници еж силно почувствувани отъ мѣдното чело на политическия шарлатанъ, служки тѣхната прѣва, която на даватъ чрѣвъ „Свобода“, въ нѣколко броя наредъ, и еж простени и непростени ерѣдѣва, еж хули и кѣбѣти, на не забравятъ и неувнитѣ, пѣвщицѣ като замаяни на дѣв страни, зашамадени отъ силнитѣ и мъжки пѣвеници, дѣвнхти на лицата имъ.

На агитациитѣ отъ страна на властѣта, ни заплаиванията, ни арестуванята на по виднитѣ граждане, нито даже насилственото отвлѣчане и интернирванието, — всичко, което властѣта тури на разположение, не можа да помогне на „фактическия“, и на 23 Януарий Разградскитѣ избиратели, отъ града и околнѣта, на брой близо 4000 дѣвн ххх на Български Перонъ такава пѣвеница, която той ще еж поимн дѣло врѣме! Ето защо той тѣв жекото си откъсва на толкова избиратели отъ Разградъ и на двамата Шумненци, г. г. Краевъ и Ченгелевъ, които бѣхх потѣглили за Разградъ единъ денъ прѣди избора на 22-ий мн. Януарий, — като ги патика въ влакнитѣ подземници. Зѣврѣката душа на „фактическыя“ владѣтелъ искаше да не е да се налови еж кривѣта на свонѣ невинни жертви — за да му утоли жаждата, която му мъчеше душата отъ денѣтъ, когато му биде нанесенъ силнитѣ ударъ.

Единъ денъ слѣдъ избора въ Разградъ, въ понеделникъ на 24 Януарий, Шуми. Околнѣско Управление поканва писмено г. г. Ченгелевъ и Краевъ да се явхтъ въ 11 часа прѣди владѣтъ въ Ш-ий полицейскыи участъкъ, като въ добавхтъ имъ се казваше, че ще бѣдхтъ саломъ закарани, ако доброволно не се явхтъ въ участѣка. Като получихъ писменната покана, г. Ченгелевъ отива право въ полицейското на г. Краевъ, гдѣто случайно бѣхх събрани и други приятели. Вѣжкий се питаше, защо може да ги викатъ, какво ще искатъ отъ тѣхъ, а нѣкои въ себе си виждахъ, че работата не ще бѣде твърдѣ проста, тѣв като въ поканата се напомнѣше, че властѣта ще ги закара и саломъ, въ случай че тѣ се противятъ да отидатъ въ участѣка доброволно. Върнаше се, както отъ г. г. Краевъ и Ченгелевъ, тѣв и отъ приехтвующитѣ приятели, че тѣв ще бѣдхтъ раснитани за отиванието имъ въ Разградъ, и посѣтъ тоя пусхти на свобода.

Въ 11 часѣтъ прѣдъ владѣтъ, г. г. Краевъ и Ченгелевъ се отправятъ въ Ш-ий пол. участѣкъ — участѣкътъ се намира въ казанѣйската чаршия — и щомъ влизатъ вхтрѣ, приставѣтъ еж отрано приготвени уста извиква: „по заповѣдъ на г-на Шуми. Окр. Управление вий сте арестовани до второ распоряждане“ а и ги задържатъ. Стражаритѣ вече си знахтъ заповѣдѣта: никой не ще бѣде пропусхтъ при арестуванитѣ.

Извѣстнето за арестуванитѣ се разнесе на часа като грѣвъ въ града, и вѣжкий се недоумѣше еж виташе, за какво ли ги арестуватъ, ще ли ги пусхтъ скоро, какво ли ще стане еж тѣхъ. Граждани, приятели и ердинцитѣ на арестуванитѣ се разнавахъ! Мнозина некатъ да доближхтъ и да се видхтъ еж арестуванитѣ, да се научхтъ поне, защо еж арестувани, какво еж ги питали, що еж имъ казали; нѣв никой не може да доближи, жандармитѣ пѣвхтъ вратитѣ на участѣка, и, ако нѣкой има смѣлостѣта да се доближи поне до тѣхъ и имъ за-

даде едно невинно питанне, страшенъ забѣжкий ревъ еж чува отвѣртѣ отъ старшитѣ, който не те оставя ни да му отговорихъ! Страхотия!! Растичахъ еж женитѣ на арестуванитѣ. Въ участѣка не пуцатъ никого. Г-жа Краева, като не била допусхлата, отива при Окр. Управителъ, Кирова, и го пита, защо е арестуванъ мъжъ ѣ? Кировъ ѣ отговаря, че и той не знае, че арестуванито е извършено по примата заповѣдъ отъ Софя, отъ Стамбулова. На въпросѣтъ на г-жа Краева, колко врѣме можхтъ да бѣдхтъ задържени, Г-нъ Кировъ отговаря, че не може добрѣ да знае, нѣв че не вѣрва да бѣдхтъ задържани по-вече отъ 4-5 дни. Отъ страна на приятелитѣ нищо не се прѣдприемаше оцѣ; направи се само единъ протестъ, подписанъ отъ женитѣ на арестуванитѣ и подаденъ до Прокурора Велчева да се заехли и освободи арестуванитѣ. Пѣвка кажемъ тукъ, че до колкото се знае, г-нъ Велчевъ не е направилъ никаква поехника прѣдъ административнитѣ власти, които нѣматъ право да задържатъ и отнематъ свободата на гражданитъ повече отъ 24 часа. И 24 мнхххх, и повече, нѣв никой отъ нигдѣ не помага!! И кой е този, който ще се одързоси? — Голѣма навалница имаше чакъ до кжѣно прѣдъ участѣка. А какво правше полицянта прѣвъ това врѣме въ града? На вѣжкитѣ жандарми тичатъ, салѣдхтъ и най малкото движение на по-виднитѣ граждане. Страхѣтъ на властѣта е голѣмъ: стражаритѣ подслушватъ въ вѣжкий дюкянъ, въ вѣжко кафенъ; чуватъ ужъ нѣдѣтъ, въ единъ дюкянъ, че младежи говорхтъ да бѣдхтъ камбанитѣ да се съберѣтѣ гражданитъ и изнекатъ освобождението на арестуванитѣ, — и хайде въ участѣка! задигатъ 5-ма души и ги арестуватъ. А за да спрѣвархтъ, жандармитѣ отиватъ и въ дѣвѣтъ черкви и запрещаватъ на кандидаритѣ да не доущатъ никого и да не оставхтъ да се бѣвхтъ камбанитѣ! Голѣмъ страхъ, огнестина! Горкия Кировъ!... Жандармитѣ еж ходили въ кжцитѣ и на черковнитѣ ентронни, да ги молахтъ да запрехтъ на кандидаритѣ да бѣвхтъ камбанитѣ. „Камбанитѣ и черквитѣ не еж наши, а на цѣлни народъ“, имъ отговархтъ ентронитѣ, а единъ отъ кандидаритѣ добавя, че камбаната не е само на тоя, който не е е родилъ! Както и да е, нѣв никой не е мпелѣлъ да бие камбанитѣ поцно врѣме, да дига тревѣта въ цѣлъ градъ! Самитѣ тия мѣрки, които вземаше властѣта, показватъ, че г. Кировъ се страхува отъ Шумненци! При всичко това, градѣтъ прѣвъ поцѣта бѣше въ обсадно положение: жандарми на вѣжка крачка, войската на шрекъ, а Кировъ нѣв да ли е спалъ!

На другий денъ приятелитѣ водители трѣбваше да работхтъ. Отъ вѣжка страна патнекъ, вѣжкий гича при водителитѣ и нека да се направи нѣщо за въ полза на арестуванитѣ. Градѣтъ цѣлъ развѣланъ вѣвъ; никой не работи; купчини хора събрани и разговархтъ. И жени, събрани по краищата на улицитъ, разнекатъ, укайватъ, а нѣкои даже хохатъ противнитѣ. Приятелитѣ еж съвѣдахъ и рѣшихъ да свикатъ гражданетѣ на митингъ и тѣкмо въ 11 часа пр. вл. да се отправхтъ прѣдъ Окр. Управление. Ни покана, ни възваше трѣбваше, както при други събрания! Двама души трѣгнххх отъ дюкянъ на дюкянъ, отъ кжца на кжца и обиколнххх цѣлѣв градъ. Огнѣтъ бѣше готовъ, трѣбваше само едно малко духало! Часа въ 10 вече долне-маханското читалище „Напрѣдѣтъ“ не побира вече събраниятъ. Читалищната улица пѣлана еж народъ, пѣлани и близкитѣ кафената! А жандармитѣ салѣдхтъ плахо да правхтъ: гласъ народенъ, страхъ Божий! Събраниятъ въ читалището избратъ прѣдварители двама души, които отидохъ да съобщхтъ на полицянта за цѣлата на събраниято. Огнѣпомощнххх г-на Х. Тодорова, като се отиде прѣдъ управението, да некаже желанието на гражданитъ, и тѣкмо въ 11 часа потѣглиххх отъ читалището. Това бѣше едно шествие! Множеството потѣгли къмъ долната махала, и отврѣдъ прибраше хора, които напущахъ работата си и се приехтвующихъ: бакали оставхтъ тѣглицитѣ; кръжари, колари, балтаджий — вѣжкий захвърля на страна мѣрки, тѣсѣла, чукове. По дюкянитѣ еж чува само нѣщо да пращи — удритѣ се келенцитѣ по дюкянитѣ и вѣжкий бѣрза да вѣрви. Единъ приятелъ ни казваше, че до сега такѣво въдушевление не е виждалъ въ гражданиетѣ. Да се заехххтъ за двамата арестувани, то е да се заехххтъ за своята свобода, мнѣлѣххх въдушевенитѣ хора! Единъ старецъ викаше: „Краевъ, Ченгелевъ не еж арестувани, момчета, ний сме арестувани, ний, хубаво помнѣте“. Съ такѣвъ народъ и калета се приваема. Г-нъ Кировъ и казваше хората си, и не напразно той се страхуваше! — Множеството прѣмнххх въ главната улица верѣвъ града, прѣврѣчи Костовата улица и трѣгнххх покрай главната чаршия; удари посѣлъ прѣвъ Хараетата и потѣгли право за Окр. Управление. На ерѣдъ пхтъ, близо до кжцата на г. Х. Савва Х. Радевъ, приставѣтъ Марковъ въ единъ фѣйтонъ въ карперъ, позрѣвичъ множеството и прѣдава заповѣдѣта на Окр. управителъ, че посѣлѣнитѣ желаятъ само 5—6 души да идѣли да му се прѣдѣставхтъ и че, ако множеството не послуша и вѣрви, ще бѣде поерѣвичко еж сила. „Само прѣдъ салата ще отетхнххх“, еж едно избухва не въгръмя множеството и продължаваше пхти си. На брой повече отъ хиляда души, множеството доближавъ до Окр. управление, и едва 100 крачки оставаше до тамъ, Г-нъ Кировъ, който аплашваше да поерѣвица еж салата, и излиза на балкона и чака еж едно въннение, което

вѣжкий можеше да забѣлѣжи. приближаванието на събраниятъ Шумненски граждане, които гордо гордо прѣстѣвахъ къмъ чѣбетото, гдѣво по напрѣдъ и недоущахъ, а сега чакахъ еж едно еграхопочитани да изслушхтъ тѣхнитѣ желаня и молби! Тѣкмо да слѣдъ 24 часа отъ врѣмето на арестуванито на Краева и Ченгелевъ, гражданитъ стоххтъ прѣдъ прѣдѣвателѣ на властѣта и се готвхтъ да протестиратъ за противозаконното отнеманне свободата на двама тѣхни цѣлни граждане, и некатъ минутно имъ освобождение. Макаръ скрити, нѣв жандармитѣ еж имали строга заповѣдъ да гѣрмхтъ за вѣжкий случай! Въ отѣлението на Окр. никинеръ, прѣди множеството да доближи, мотики, лонати, чукови и др. орджия били покрити въ миши дунки, като се имало прѣдъ видъ страхѣтъ отъ насжении на родъ. Народъ е това, не е шегъ!!

Щомъ се доближи народѣтъ до правителствената домъ, г. Кировъ поиска да му се прѣдѣставхтъ само 4-5 души и му некажхтъ желанието на събраниятъ. Отказа му се. Тогава излиза напрѣдъ г. Христо Тодоровъ и еж въсокъ и натѣртенъ гласъ, отъ иметъ на всички, некажа цѣлата и желанието на събраниятъ граждане.

„Гражданитъ, г-не Управителю, каза г. Тодоровъ еж събрахъ днесъ и взехъ рѣшение да Ви се прѣдѣставхтъ цѣлоуцно, за да протестиратъ енергично за противозаконното арестуване на двама тѣхни цѣлни еж граждане, г. г. Краевъ и Ченгелевъ, и други 5-ма, които полицянта ерѣщи и загалѣла въ участѣкъ. Най енергично протестираме, като знаеме, че арестуванито, спорѣдъ законитѣ въ страната не еж еж постановление отъ страна на еждѣбитѣ власти. Ний сме дошли да се заехххмъ за арестуванитѣ наши еж граждане, като Ви молахъ още сега да имъ дадете отпѣтата свобода.“ Едно грѣмогласно „да имъ вѣе свободата“ потѣрп околнѣтитѣ, което направи да се увеличи блѣднѣстѣта у лицето на агентѣта на властѣта. Въ отговор на това, Кировъ обѣщъ още на минутата да се пусхатъ арестуванитѣ 5 души по негова заповѣдъ; колкото за Краева и Ченгелевъ не можа да даде обѣщание, тѣв като тѣв бѣхх арестувани по примата заповѣдъ на Шефа му, Стахбулова, до второ распоряждане, като обѣща да вѣта за това въ Софя и посѣлъ да отговори. Наредѣтъ, обаче, настоятелно не аше освобождението на Краева и Ченгелевъ. Страшно въннение се забѣлѣваше, нѣкои даже (буини глави) некажхъ да се взематъ насилствено въ участѣка. Мъчно можххх водители тѣв да въспрѣхтъ развѣвични народѣ който бѣше готовъ да се хвърли и удужи на мѣе свонѣтъ угнѣтителъ! — У Шумненци не е лицева благоразумието. Множеството потѣгли назадъ и се отираше за Доле-маханското читалище, за пописване на телеграмата, която трѣбваше да се подаде до Н. Ц. Височество по тоя случай. Патѣтъ му бѣше тоя вѣлъ покрай Ш-ий участѣкъ. Тукъ нѣше да стане всичко! Въ честь на арестуванитѣ множеството направи прѣвичнитѣ овалци, придружени еж неспрѣжкѣнххх хура! Въ единъ мигъ не бѣ остало ни врати, ни прозорци, ни жандарми! Полеженето на водителитѣ на това мѣето бѣше еж отъ най тежкитѣ. Мъчно нѣщо било да се спира разлогенъ народъ! Полицянта, която бѣше загубила ума си, вѣше да бѣде попомогнххх отъ приготвената въ казарнитѣ войска, която е чакала еж сигнала! Голѣма частъ отъ събраниятъ останяхъ прѣдъ участѣка, а другитѣ потѣглиххх за Доле-маханското читалище и подадохъ телеграфически до Н. Ц. Височество революцията на събраниято.

Цѣлъ денъ градѣтъ бѣше въ тревожно положение. Кировъ, обиколенъ отъ прѣстави и жандарми много врѣме стои при Ш-ий участѣкъ, като уѣше наше събраниятъ да се разотидхтъ. Нѣв кой чѣв „Единъ човѣкъ-муха ми се вижваше“, казваше поерѣв нѣв единъ отъ останѣлитѣ при участѣка буини глави. Падвечеръ четирма граждане се прѣдѣставихъ Кирову, за да узнахтъ отговора на запитанието х (!) въ Софя, нѣв имъ се отговорило, че нищо до тогава не посѣлѣвало.

Властѣта си знаела работата. Тя си готвила всичко за прѣвъ поцѣта: фѣйтонъ, жандарми, войска всичко.

Въ единъ часа слѣдъ полунощъ прѣдъ Ш-ий по участѣкъ застава единъ фѣйтонъ. Наоколо кжтъ коши и пѣлни жандарми, полицянтѣ добрѣ заловени Рота войска ерѣла, на чело на коменданта, вѣжкий на коцѣ; отъ Ш-ий участѣкъ по направление Окр. Управление и главната улица, която води пхтъ въ Разградъ, поставени жандарми по на д сегина крачки раздалечъ. Два звѣда войска наставни на два важни пункта по тоя пхтъ. Вий иматъ прѣдъ вѣвъ цѣлото приготвление на властѣта. Мнозина отъ младежитѣ, които до това врѣме е стояли скрити въ тѣмнитата, за да салѣдхтъ дѣв женята на властѣта, тичшкомъ дотѣрчаватъ въ кжцитѣ на арестуванитѣ и на други нѣкои граждане за да съобщхтъ за всичко, що еж видѣли.

Въ това врѣме Краевъ и Ченгелевъ еж ерѣв Понущани отъ жандармитѣ, тѣв еж събуждатъ. И казватъ ги да се обличатъ. Прѣдъ тѣхъ разстрпоранъ се прѣдѣстави секретарѣтъ на Окр. Нач. Г-но Поповъ и имъ съобщава, че ще бѣдхтъ отведенъ за Разградъ, гдѣво се искатъ отъ Слѣдѣния Слѣдвателъ. Разумѣва се, че нищо въ такѣвъ случай не помага. За вѣжко помайване отдалу, ревъ се чуе по бѣрзото имъ отвлѣчане въ фѣйтонъ. Сѣдат Фѣйтонъ потѣгли по приготвенитѣ пхтъ поерѣв

шпалеръ жандарми, по тоя церемониелъ редъ арестуванитѣ се отпиратъ на пътя за Разградъ, гдѣто сѣтрѣнѣта, щомъ пристигатъ, ги хвърлятъ въ прочутото Разградско подземие — затворъ, за слава и честь на Конституционна България — „Втора Белгия“!

На другий денъ жени, дѣца, родители на отведенитѣ плачѣтъ, ридатъ, по отъ нигдѣ помощ! Никой не помага! Никой не знае кѣдѣ сѣ отвлѣчени „бултовницитѣ“. Слуховетѣ за арестуване и интерниране на други лица циркулиратъ. Отъ турско по-лошо, викаше вѣжкой, Доманитѣ на арестуванитѣ отпратихъ телеграфически оплаквания Князю въ София. Едва послѣ обѣдъ се получи телеграфически извѣстие, че арестуванитѣ сѣ били отведени въ Разградъ по пеканието на Сѣд. Създователъ. Ний свираме. Ний можеме да кажемъ много по адресъ на управляющитѣ за тѣхнитѣ противозаконни и противоконституционни постѣпки. Ний ги оставяме на по-прага Шѣка проклятого народно се струна върху главитѣ имъ!!

Нашитѣ изборни учреждения.

Ако заноче челоуѣкъ отъ най върховното изборно учреждение — Народното Събрание, дойде до Окрѣжнитѣ Съвѣти и Градеко-Общинскитѣ Управления и свърше съ Селеко-Общинскитѣ Управления; ако прѣемѣтне, какво е тѣхното истинско назначение и тѣхната обязанность: отъ какви лица би трѣбвало да се прѣдставяватъ и отъ какви се прѣдставяватъ; какъ би трѣбвало, въ кръга на дѣйствующитѣ закони, да се избиратъ, а какъ почти насилствено се натрапатъ на народа вопрѣки неговитѣ желанія, а често и безъ да ги познава, — неволно ще се позамисли и съ съкрушено сърдце ще признае горчивата истина: че у насъ вѣжкитѣ тия учреждения, които другагдѣ сѣ главни двигатели лостъ на народния напредѣкъ и народното благоденствие, сѣ една смѣшна комедия, разигравана въ разни врѣмена отъ разни епоети и властолобци. Нѣколко само думи и единъ-два факта сѣ достатъчни да оправдайтъ, въ пълната смѣхъ на думата, тия наши умозаклучения.

Но пра все това, колко е тая истина да е даже очеизвадна-нѣщо, значи, повече отъ очевидна, за да не бѣдемъ досущъ голословни, при хилядитѣ примѣри, които оправдаватъ казаното отъ насъ, принудени сме да посочимъ на единъ два факта, на единъ-два примѣра.

Нѣ за да бѣдемъ послѣдователи, прѣди да се добкостнемъ право на въпроса — описанието отъ самото ни освобождение до днесъ тая трагично-комедия, необходимо е да очертаемъ въ общи черти, що се изисква отъ единъ избранникъ, билъ той членъ на единъ Парламентъ, Окр. Съвѣтъ, на Градеко-Общинско управление, на било най послѣ и на едно Селеко-Общинско управление.

Едно отъ най главнитѣ и необходими условия е, вѣжкий кандидатъ, прѣди още да е издѣзла найвѣ неговата кандидатура, щомъ чѣе да се поменува името му прѣди още да е почнало за него гласоодаването, ако той има присърдце интереситѣ на тѣзи, които мислятъ да го удостоитъ съ своето довѣрие, длѣженъ е да прѣтегли своитѣ правственни сили, до поглѣдне на себе си, на своята подготовка. Ще ни се възрази, може би, че най мѣжното нѣщо на свѣта е да оцѣни челоуѣкъ себе си. Не сме свършено противъ това философско изрѣчение; но при все това, не можемъ подигливо да се съгласимъ, че поне до нѣкъдѣ здравомисленитѣ челоуѣкъ не е въ положение баримъ относително да прицѣпи своитѣ правственни достоинства, своята подготовка, и слѣдъ това да рѣши самъ въпроса: трѣбва ли да се нагърби съ тоя тежъкъ товаръ, или да го отетжни другиму, когото намѣрва отъ себе си по-подготвенъ за тая работа.

Второто условие, което е не по-малко необходимо отъ първото, е: да се остави народа свободенъ да повѣри самъ съдбата си въ рѣцѣтѣ на тогова или на тѣзи, на които най много вѣрва, че ще бѣдѣтъ негипскитѣ тълкуватели на неговитѣ болки, на неговитѣ желанія. Безъ тия двѣ необходими условия, или безъ което и да било отъ тѣхъ, изборнитѣ учреждения сѣ само сцена, въ която се ра-

зиграватъ изборнитѣ комедии, — сцена, казваме, гдѣто избранитѣ сѣ жалкитѣ герои въ тая комедия, съставляющитѣ правителствата лица — разигравачитѣ, а народа, горкия народъ, на гърба и за смѣтката на когото скѣпо и прѣскѣло се върше венчко това — само простий зритель.

На истинна, до гдѣто не бѣ наетѣшила „спасителната епоха“, послѣдствията на която ще се отразѣтъ чакъ до идущитѣ поколения, видѣхме и у насъ едно двѣ народни събрания, които поне отчасти отговарѣхъ на назначението си. За тѣхнитѣ избраници можеше да се каже, че сѣ истински народни избраници: по тогава гѣкъ вѣеше другъ вѣтъръ — вѣтърътъ на неразбраното партизанство. И благодарение на това не помалко зло, ний приготвихме несъзнателно почвата на днешната „спасителна епоха“.

Помниме и нѣколко градеки и окрѣжни избори, гдѣто избранитѣ лица, безъ вѣжкитѣ давлени на властѣта, заемахъ управлението само по довѣрието на своитѣ избиратели: избранитѣ бивахъ повечко подготвени; но и за тия чисто народни учреждения ще кажемъ същото, каквото казахме и за народното ни представителство, че тѣ повече се занимавахъ съ партизанства, отъ колкото съ морално и икономическо отношение, — нѣщо, което е било единствения имъ длѣжъ, единственното имъ назначение.

Съ общи думи казано, отъ самото начало на нашето освобождение до 9-и Августъ 1886 год. ний сме нѣмали нищо народни събрания, каквито впрочемъ, ако не се глѣдеше на работата отъ чисто глѣдна партизанска точка, можяхме и трѣбваше да имаме, нищо градеки и окрѣжни свѣти.

Но при все това, все се имаше надѣжда, че тия партизански страсти сѣ врѣмето ще изчезнатъ, и че българскитѣ граждани ще почне нѣкакъ по иваче да глѣда на своитѣ общи отечествени интереси.

Тогава имаше свобода на словото, свобода на печата, а още и свобода на събранията.

Венчко това, на и самата оитностъ, която се добиваше съ врѣмето, задавахъ на вѣжкий здравомисленецъ челоуѣкъ надѣждата, че ще се доживѣе едно по честито бѣдѣще.

До гдѣто се надѣяхме така, дойде фаталната дата 9 Августъ, наетѣшила свѣтѣ и „спасителната епоха“ и венчкитѣ тия надѣжди, сѣкашъ, безвъзвратно пропаднахъ.

Венчкитѣ тия народни блага: свободата на словото, свободата на печата, свободата на явнитѣ изказвания, бидохъ искусственно отнети отъ народа отъ „спасителитѣ“ на отечеството.

Днесъ вмѣсто народни избраници, не говоримъ и за тѣхната морална подготовка и за тѣхната популярность между народа, ний имаме народни натрапенници, избрани по прѣпорожката или давлението на шефа на партията посредствамъ подвѣдомственитѣ му административни власти; ний не ще чуемъ отъ единъ народенъ прѣдставителъ да критикува длѣлата на министритѣ, а ще чуемъ отъ когото и да било изъ мѣжду тѣхъ, че тѣ не сѣ нищо друго, освѣнъ послушни солдати на шефа на партията — нѣщо нечувано на свѣта, отъ какъ се е ввелъ парламентаризма. Ще чуемъ още, че шефа на партията имъ говори отъ трибуната, че неговото „вътрѣшно убѣждение“ стои по високо отъ вѣжкитѣ закони, а тѣ — народнитѣ ужъ избраници за каквито се титулиратъ, вмѣсто да уловѣтъ за ухото тоя вѣнъ отъ законитѣ на страната челоуѣкъ, и му кажатъ, че не му е мѣстото на трибуната му рѣжкопѣскалъ!

Не говоримъ и за начина, по който се гласуватъ и приематъ внесенитѣ въ Събранието закони, особенно бюджетитѣ и свърхемѣнитѣ кредити. Нека за това говорѣтъ самитѣ официални дневници. Въ врѣмето на тая „спасителна седмоднишна епоха“, която ще се помни у насъ, както се помнятъ *седмьтъ глѣдни години въ Еипетъ*, народътъ е прѣвърнатъ на безгласно стадо, родено само за експлоатироване, гражданскитѣ добродѣтели се считатъ за прѣдателята, а подлизурствата, доносниче-

ствата, шпионствата, кражбитѣ и осталитѣ смъртни пороци сѣ добили право на гражданство.

И венчко това се върше отъ единъ шефа на една партия прѣдъ лицето на народното прѣдставителство, прѣдъ лицето на цѣлъ народъ, на още и прѣдъ цѣлъ образованъ свѣтъ! А венчкитѣ тия злини, като се одобряватъ отъ най върховното ни изборно учреждение — Народното Събрание, назначението на което е мѣжду другото, и върховний контролъ надъ самитѣ министри, идѣте и не казвайте, че венчкитѣ тия изборни учреждения, начина отъ самото Народно Събрание, не сѣ само една смѣшна комедия!

До пѣти ще се спремъ и върху осталитѣ изборни учреждения.

ВЪТРЕШНИ НОВИНИ.

Днесъ е най тържественния денъ за цѣлия българскитѣ народъ. 19-ий Февруарий е незабравимия денъ, въ който се извади на бѣлъ свѣтъ поробенния българинъ и се призова за свободенъ самостоятеленъ животъ... Въ днешния денъ се подписа ови многознаменателенъ Сангъ-Стефанскитѣ договоръ, който, за жалость, западна Европа направи да не се осмѣстятъ и по тоя начинъ се омазоважихъ подвизитѣ на освободителнитѣ русски войски...

19-ий Февруарий 1878 г. и 19-ий Февруарий 1894 год. Първата дата негълняше съ неопикуема радостъ сърдцата на българитѣ; втората дата, днешния денъ, негълня сърдцата на българитѣ съ голѣма тъга... Сравнение: освободяване отъ чуждо робство, и пакликане подъ вътрѣшно робство на „фактическия“...

— Кой казва че сегашнитѣ коноводи и тѣхнитѣ агенти изъ провинцията малтретирала политическитѣ противници? Лѣжжѣтъ тѣзи, които припиеватъ подобни перфидни клевети на властимѣющитѣ.

У насъ, на вѣрваме и на вѣжкѣдѣ да е така, вопрѣки твърденията на хората около в. „Навонитѣ“ и в. „Време“, „оппозиционеритѣ“ просто лакуватъ!

Подиръ вѣжкитѣ едно отъ по виднитѣ върви поединъ Ангелъ-хранителъ, но не е цѣлъ да го преслѣдва. Не, чисти тѣлохранители! Нѣкои отъ тия парѣчени „Сопарски“ до толкова се показватъ усърдни въ изпълнението на нѣкого непотрѣбната имъ опека, щото двадесетъ рѣжгини да не попувашъ и десетъ криви улици да лѣкатушишъ — все ще ги съглѣдашъ по диритѣ си.

Но не е само това. Има още:

Шумненци обичатъ задружния животъ и често ще ги видитѣ въ общи мѣста събрани и водѣтъ съ голѣма живость разговоръ по общитѣ работи, било мѣстни, било държавни. Тѣ елико и безъ страхъ критикуватъ венчко! Нѣ и на това най свѣтѣ трѣбвало да се тури край и да имъ се посѣбержѣтъ водитѣ.

Рѣчено и направено: често прѣдъ насъ ще видитѣ негълнялъ единъ новъ челоуѣкъ, който си протѣга ушитѣ и гледа да докона нѣжкоя дума. Въ Шумень има вече шпиони!

Тия двѣ нововеденця сѣ длѣжатъ на новия намѣстниковъ пратеникъ.

Правото да си кажемъ, ний бѣхме се позатѣжили и за жандармери приглѣдания и за шпиони.

Като гледаме сега да се вѣвекдѣтъ иститѣ тия мѣрки, които за спасението на отечеството си, прѣвъ комитѣлка, бѣ ввелъ покойний талантливъ администраторъ и великъ патриотъ Мидхатъ Паша, на челоуѣка му додражава!

Едно остава още: да се курдисатъ бѣспакитѣ по четритѣ краища на България. Ама, ако сме честити, както отива работата, не слѣдъ длѣго време, и него ще видитѣ.

— Който е по вѣщъ въ тия работи да каже:

Чувалъ ли е нѣжкоя, щото чиновникъ даденъ на еждъ за написане побой при издѣлванието на нѣжкоя си обвинение, длѣлото му прѣди година и повече

време да е внесено въ съда обвинителен актъ, а чиновника непрерывно да си занема и до днесъ дължността си, получава заплатата си, да носи униформата си?

Ако никои не е чувалъ подобно въщо, ний ще му обадимъ: че такъвъ чиновникъ имаме ний Шуменци въ нашия богоспасаемъ окръгъ, и, че неговото име е Петъръ Марковъ, а занимаемата му длъжностъ Окр.-полнц. претавъ.

Его що значи особенно благоволение на „фактическия“!

Що е калай?—Единъ ученикъ ще ви каже, че то е металъ. Не, ще ви отговори Ив. Байновъ, иъкоганний кметъ и училищенъ настоятелъ, и сегашенъ башъ октроаджия; калай е *галентерийна стока*. И затова Ив. Байновъ взема по 2% октроа за калай, като го счита галентерия, намъето да взема 2%, ако го сметъше като металъ. Забъльжете, че въ параграфъта за галентерийски стоки, въ таблицата за такуване прѣдметитъ съ октроа, етожъ въ скобки тия думи: „въ галентерийнитъ стоки влизатъ и женскитъ и мъжскитъ капели и всякакви видъ парфюмерии“; и при туй опрѣдъление на галентерийни стоки, Ив. Байновъ, безъ да се е съгласилъ, че ще разсърди дамйтъ, смъева украшенията имъ съ калай. — Желъзна каса, ще рѣчете, е „желъзно надъбие“, по языкъта на горъприведената таблица; не, отговаря пакъ Ив. Байновъ, ти е „мобили и украшения за къщи“; и затова такува желъзнитъ каси на търговцитъ съ 2% вмъето съ 1%. Интересно ще бжде да се знае, колко желъзни каси има Ив. Байновъ въ приемната си етая за „украшение“ и колко „мобили“. Телтъ, простия, суровия за гвоздие, и стоманата, непроизработена въ пощо, той ги счита за „металически надъбия“ и ги такува съ 1% вмъето съ 1/2%.

Г. Злати Пастърмаджиевъ, Шуменский търговецъ, който е ималъ подобни расправи съ г. Байнова, се е оплакалъ за тия пладешки екубания на търговцитъ отъ прочутия Шуменский октроаджия. Ще видимъ *даскалъ* Стана, новоспеченний ни кметъ, до колко ще занаян интереситъ на населението отъ хищническитъ инстинкти на спекулантитъ и до колко *даскалскитъ* му познания етожъ по високо отъ октроаджийскитъ на Байнова. Да ли и той, както е правилъ и другъ лжтъ, не ще ги праца до октроаджията за споразумъние, като ги убъждава да не дирътъ толкова *тънки смътки*!

Мнозина отъ нашитъ приятели се оплакватъ, че пиесата имъ се изезавали по единъ най грубъ начинъ. Ний бѣхм очевидци, какъ дѣл пиеса на г-на Р. Симеоновъ и едно на г. Юрдановъ, бѣхж раздърпани и отжвръшната страна на палка набръчкацията показвахъ, че тия пиеса съ отвариани. Ний знаемъ, чий *ръчки* шипатъ чуждитъ пиеса! Напомняме комуто трѣбва, че хората държатъ бѣльжки за венчки тия работи, и че господинтъ, който си позволява да пиша и изезава чуждитъ пиеса, кога и да е, ще трѣбва да дава *отчетъ* за своитъ дѣла!

Новий училищенъ инспекторъ, г. Калиновъ, вече пристигна и прѣе дѣлата. Да ли г-нъ Калиновъ може да застъпн мѣстото на г-нъ Рачева, е въпросъ. Като администраторъ не му знаемъ способноститъ; въ въ педагогическо отношение, до колкото можахме да узнаемъ, той твърдъ е далечъ да се равни съ прѣдшественика си Рачева. Иъкон *свъръменни пророци* казватъ, че г-нъ Калиновъ щѣлъ билъ да бжде твърдъ *полезенъ* за града Шуменъ, като основаватъ своитъ пророкувания на павѣтната негова дѣятелностъ въ Ловечъ! Г-нъ Калиновъ май глѣда на долу или на страна, кога приказва. Срамъ ли го е, като новъ въ града ни, страхъ ли го е, или пъкъ *нищо го възнува*, не знаемъ. Не ни се вижда *засмънъ* човѣкъ. Ще видимъ до колко е въ интересъ на учебното дѣло неговото прѣмѣстване въ Шуменъ!

Шумн. Околийскый Началникъ, г. Груевъ, е вече уволненъ отъ длъжностъ по собствено желание. Г-нъ Груевъ, както чуваме, подалъ телеграфически оставка по болезнено причини още сутрешята въ денитъ, когато се арестувахъ г. г. Краевъ и Ченгелневъ.

Слѣдъ нѣколко дни той заминава за София, като смѣта да се установи за нарѣдъ да живѣе въ Пловдивъ.

14-ий Февруарий се празнува въ Шуменъ, както велика година: молебень въ черква, парадъ на войската. Вечерята правителственитъ учреждения бѣхж освѣглени; отжествието на Г-на Друева не прѣдаваше никакъвъ бѣльжкъ на освѣглението въ Градский-Слѣбтъ!

За да може да умаловажи протестантитъ, които пострадахитъ прѣди и слѣдъ избора въ Разградъ телеграфически отпавихж до Н. Ц. В. господаря, и още до нѣгдѣ да оправдае (никога не може оправда) сатрапскитъ мѣрки, които властитъ въ Разградъ взехж сирѣмъ мирнитъ български избиратели, „Свобода“ съ равнъвени уста си деръше гърлото въ нѣколко броя наредъ да вика, че Краевъ, Ченгелневъ отъ Шуменъ, Бончо Радановъ и други отъ Разградъ съ били приготвявали бунтъ противъ държавата, та нѣмало защо да се оплакватъ отъ мѣрките, взети срѣщу тѣхъ. Не знаемъ, да ли ще се

намѣри още човѣкъ въ България, който да върва на всичко онова, което „Свобода“ поднася на българскитъ читатели. Свѣтътъ вече се е наситилъ и се странно гнуе отъ шарлатанскитъ маниери на тоу наеквилъ. Хората около „Свобода“ съ способни на всичко. Това тѣ съ го доказали. За тѣхъ нѣма вече нищо свѣто, тѣ осквернихж всичко. Казахме, че за да оправдайтъ сатрапскитъ мѣрки сирѣмъ избирателитъ въ Разградъ, тѣ измислихж и екромъхж на бърво единъ *камплошицъ*, и по *изричната заповѣдъ* на Стамбулова съдебната властъ въ Разградъ, по *изричното указание* на същия прави постановление на 25 януарий за арестуванито на г. г. Краева и Ченгелнева въ Шуменъ, Бончо Радановъ, Калчо Поповъ и др. въ Разградъ, като ги подвежда подъ углавна отговорностъ по чл. чл. 55, 58, 66, 115 и 116 отъ Огом. Паказъ Законъ, като съзаклятници да бждатъ покочени по бѣнакитъ. Че всичко казано до сега отъ „Свобода“ относително Разградскитъ „бунтовници“ е чиста *шарлатания*. Читателитъ на „Защита“ ще могатъ да разбержтъ, като прочетжтъ извъчленията, които правимъ по наодоу отъ опрѣдъленито подъ № 95 на Разгр. Окр. Съдъ, издадено по поводъ частната жалба на обвиняемитъ „бунтовници“ г. г. Краевъ, Ченгелневъ, Калчо Поповъ и Хр. Халачовъ, подадена до прѣдѣд. на същия съдъ, противъ незаконното имъ задържане подъ стража отъ Съдъ. Слѣдователъ. Ето извъчленията:

„2) отъ самитъ *съобщения на полицейскитъ власти* до Съдебний Слѣдователъ, находящи се въ съдѣственито дѣло подъ № 25, 94 год., което дѣло съ опрѣдъление на Съдътъ отъ 29-ий Януарий 1894 год. е било поискано отъ Слѣдователъ, за да може Съдътъ да провѣри по добръ припацитъ на прѣстѣпленята, отдаваеми на подеждимитъ, се вижда, че *обстоятелствата, които се излагатъ въ тѣхъ, не съставляватъ претексъ за взодетията прѣдвидени въ чл. чл. 55, 58 и 66 отъ наказателния законъ, а само нѣкои нарушения на избирателния законъ* и нѣкои други прѣстѣпленя отъ общий наказателенъ законъ, напр. *нарушаване на полицейски стражари при изпълнение (!) на служебнитъ имъ обязанности* и др. такива, за които прѣстѣпленя наказателний законъ прѣдвиджда *просто затворъ и глоба*

Както виждатъ читателитъ Разгр. Окр. Съдъ въ распорѣдителното заседание, при разгледане частната жалба на обвиняемитъ не намира никакво нарушение на чл. чл. 55, 58 и 66 отъ От. Нак. Законъ, а само *просто* нарушение на Избират. Законъ, и нѣкои други прѣстѣпленя отъ Общий Наказателенъ Законъ, като напр. *нарушаване на полицейски стражари при изпълнение на служебнитъ имъ обязанности* и др. т. Кога е така работата, гдѣ и кога г. г. Краевъ и Ченгелневъ съ паранали полицейски стражари при изпълнение служебнитъ имъ обязанности, кога то тѣ не съ били на изборитъ въ Разградъ, та и отъ тѣхъ се взе гаранция за неотклонение, на първия 6000 а на втория 1000 лева? Не е ли зена, като бѣлъ денъ, цѣлътъ за преслѣванито на г. г. Краева и Ченгелнева, особенно на първия, питаме шарлатанствующата „Свобода“. Ще ли иматъ още нахалността патронитъ на „Свобода“ да заблуждаватъ свѣта, като маскиратъ по такъвъ начинъ, както въ тоя случай по Разградскитъ избори, своитъ противозаконни постѣпки, за да терроризиратъ българскитъ граждани при упражнение своитъ избирателни права?

Въ врѣме на първитъ градеки избори, извършени на 5-ий мижлий Септември, двама отъ члѣноветъ на бюрото, Нейко Кораловъ и Никола Андѣевъ-Симитчията, напуенъхж своето изборително мѣсто и се прѣмахихжъ, за да попрѣчжтъ, разбира се, на довършване избора. За тѣхната противозаконна постѣпка още тогава се състави актъ, подписанъ отъ прѣдсѣдателтъ и другитъ члѣнове на бюрото, за даването подъ съдъ на горѣпоменатитъ Нейко Кораловъ и Никола Симитчията. До колкото помнимъ, още на другия денъ слѣдъ изборитъ се даде заявление на прокурора при Шуменский Окр. Съдъ, съ което заявление се искаше даването подъ съдъ на тия дѣл личности и наказанието имъ съгласно закона. Обаче и до сега прокурора, Г-нъ Велчевъ, не е направилъ никаква постѣпка, като се извиъвалъ, че актоветъ и венчкитъ други книжа по първитъ градеки избори не били повържти отъ Министерството на Вътрѣшнитъ дѣла.

Питаме тогава Г-на Велчева, кой е въ положение да взиска актоветъ отъ Министерството, ако не той като прокуроръ? Хубава работа! Министерството може да не повърне актоветъ и нарушителитъ на закона ще останахтъ непокажти! Туй като е, т гава да нарушаваме ли законитъ, питаме ний Г-на Велчева. Нека ни обади!

Поправка. Бързае да поправимъ една печатна погрѣшка, вмѣкнжта въ 1 брой въ отвореното писмо на Радужъ Симеоновъ. Вмѣсто 4-о обик. Нар. Събрание да се чете VI об. Нар. Събрание.

Съобщаватъ ни отъ Новий-Пазаръ, че прѣдсѣдателтъ на читалището въ тоя градъ, отъ голѣмъ „патриотизамъ“, не доущалъ приеманито на опозиционнитъ вѣстници „Св. Слово“, Черно Море“ и др. Намъ се струва, че Ново-Пазарци съ въ положение да патриватъ малко хрътъ на носѣтъ на томераклия „патриотъ“. Читалището не е негово прѣтежане, гдѣто той може да расподата противъ волята и желанието на гражданитъ. Нѣма го разбере почитаемий господинъ!

Научаваме се, че служащитъ по поддържане желѣзнопътната линия Русе-Варна, не съ получавали заплатата за мѣсецитъ Ноември, Декември и Януарий. Сега сме близо на половината на Февруарий. Тѣзи хора съ все бѣдни и семейни. Прѣкарватъ зимата при най-голѣми лишения! — Къде баткруство ли отива държавата ни? . . . Та ако се не плаща съ мѣсеци даже на работницитъ, които отъ зори до мръкване се трудятъ за една паница отъ 1-80 л., не сме ли задминали Турция въ економическо отпадане? — О хора, именуйми „патриоти и спасители“, до къдѣ сте довели хубавата млада България!

Въ послѣдний 13-ий брой на в. „Прогрессъ“ Редакцията отпави единъ комплиментъ къмъ съгражданитъ ни за борбата, която тѣ неустрашимо воджтъ днесъ противъ тираниитъ на народа за отетоване своитъ потъкани граждански и политически права, освитени отъ Конституцията.

Отъ името на съгражданитъ си ний най-почтително благодаримъ Редакцията на „Прогрессъ“ за отпавеный комплиментъ. Шуменци съ просто изпълнявали, изпълняватъ и ще изпълняватъ своитъ граждански обязанности по отношение къмъ града си частно и по отношение къмъ общото отечество.

— Върховний Касац. съдъ. съ резолюцията си произнесена на 9 того. е оставилъ касационната прѣоба на Н. Високо Прѣосвѣщенство Търновский Митрополитъ Климентъ безпослѣствие, при всеобщата надѣжда за да се уважжтъ съществениитъ закононарушения. Отъ тоя рѣшение на Върховний Съдъ въ Княжестото и отъ дѣлото на Пл. Георговъ, съ при екъроне трѣба да се убѣди всѣки единъ въ отечеството ни, за отжтветнието на законностъ и правосъдие. („Свободно Слово“).

„Свобода“ не прѣтава да трѣби, че изборитъ въ Разградъ били развалени отъ страна на опозицията отъ една паница тѣлна, на чело на която силъ съ поставилъ Бончо Радановъ. Въ единъ отъ послѣднитъ си броеве правителственитъ вѣстникъ печатъ и два протокола, единтъ подписанъ отъ нѣкои члѣнове на бюрото, кметове, и другий отъ правителственни партизани. Съ първий протоколъ, члѣноветъ на бюрото искатъ да омжжтъ себе си и заедно съ това и властятъ, като маскиратъ и избѣгванито си и отжасане еисъцитъ съ страхътъ, който имъ внушавали (!) нѣкои отъ страна на опозицията. Азъ правителственитъ партизани съ съставлявали болшинство, като се знае при това, че *силата* всѣкогъ ще имъ дойде на помощъ, какъ могатъ члѣноветъ на бюрото да се плашатъ отъ едно меньшество опозиционери?!

Какъ може да се допусне подобенъ страхъ?

„Свобода“ оправдава влизанито на жандармитъ въ етаята на бюрото съ това, че трѣбвало да се вземжтъ и арестува нѣкои отъ опозицията, които заплашвали члѣноветъ на бюрото и пр. дивотикъkonto само извърталивата душица на нейнитъ редактори може да измисли! Бончо Радановъ, Зорзановъ и др. съ виднитъ агитатори, които властятъ е търсила да арестува още прѣди изборитъ, за да може по тоя начинъ да се силани населението и да се прокаратъ правителственитъ кандидати! Кого жалѣва „Свобода“ съ своитъ шаширми? Дѣца ли? Не можете, почитаема „Свободо“, не можете оми лекето нито на вашитъ партизани, нито на властитъ въ Разградъ, на които постѣжитъ знажтъ и малкитъ дѣца!

Нашето правителство поиска на послѣдътъ да продаде единъ *бобакликъ*, нъ брѣдната му удари о камъкъ. Сирчо мисли, че да прѣвземанъ желѣзници е все едно да събарихъ черкви и джамии, кога планирашъ градъ!

Парчето линия Бѣлово — Сарамбей, частъ отъ источнитъ желѣзници, биде завладано отъ българскитъ власти, които изгнахж чиновницитъ члѣноницитъ на компанията, оевоихж наславственикъ и поставихж български чиновници. Вечката работа е, да можело по-лесно да става разгъненито на трѣноветъ отъ българскитъ желѣзници и тия въ компанията. Обаче протеститъ на Портата и нѣкои отъ Силитъ накарахж Г-на Сирча, потыжалъ въ срамъ, да отгѣгли навадъ своитъ чиновници. А тоя срамъ като пада върху Сирча, пада и врѣхъ цѣлъ българскый народъ, когото той, днесъ, като министъръ, прѣдставлява въ своитъ дѣла!

Приветелските отношения между българското правителство и Портата от първо време насамъ взематъ съвсѣмъ другъ оборотъ. Поводъ за това е дала сама Портата. Българските училища въ Македония се заплашватъ съ затваряние отъ страна на турските власти. Всички български вѣстници пиесажъ по тоя въпросъ. Едва напослѣдъкъ и „Свобода“, се обади. Ще видимъ, каква ще бѣде развѣската на тоя тръгливъ въпросъ.

„Свобода“ опровергава повината, пуенхъта отъ чуждестранний печатъ, че се водили прѣговори за сключване на едно съглашение между Румъния и България, за общо дѣйствиe въ случай на една европейска война.

Единъ нашия приятелъ ни съобщава, че като се раехождаль на 15-й того по шосето, което минава близо до Окръжния Затворъ, забѣлявалъ да излизатъ отъ затворътъ около 20 души окжеани, блѣдни и изнемоцѣли хора. Радостъ голѣма обаче изразявали тѣхнитѣ лица. Това направило впечатление на нашия приятелъ, и той ги прицакалъ и распиталъ какви хора сѣ. Отъ распитванията се узнало, какво тѣ били затворници, осѣдени отъ Гражданскитѣ съдилища за разни леки и тежки прѣстѣпления и, като лѣжали по-малко нѣкой по-вече години въ затвора, били помилвани по случай рождения денъ на *Н. Ц. Височество* и пуенхъти на свобода. Едно само нѣщо очудило приятеля и то е, че той между всичкитѣ тѣзи нещастни хорица, не намѣрилъ помилвано нито едно лице, осѣдено отъ Военнитѣ съдилища.

Ние не знаемъ по случай рождения денъ на Царствующиитѣ Господарь ли е станало това помилване, или же по случай ражданиято на Неговиитѣ прѣстолонаслѣдникъ, но и въ едина и въ другия случай не можемъ да си обяснимъ защо, при такива народни тържества, да се прави разлика между осѣдени отъ Граждански и Военни съдилища затворници и единтѣ да се гадатъ съ по-добро око отъ другитѣ. По добръ и справедливо би било, мислимъ, ако въ такива случаи не се правѣше разлика между осѣдени отъ едни и други съдилища затворници и че на единтѣ не би трѣбвало да се дава прѣдпочитание прѣдъ другитѣ. Нѣщо повече. Нашето скромно мнѣние е, че, ако трѣбва да се прѣдпочитатъ при помилването нѣкой отъ затворницитѣ, то това прѣдпочитание би трѣбвало да бѣде въ полза на осѣденитѣ отъ Военнитѣ съдилища. Причинитѣ на това сѣ много ясни: почти въ всичкитѣ наши Окръжни и Апелативни съдилища, единтѣ сѣ юристи и не може да се допусне, че тѣ несправилно щатъ да наложатъ наказанието, което би заслужавалъ нѣкой прѣстѣпникъ. Не е обаче така и съ Военнитѣ съдилища, гдѣто назначаванитѣ съдии много пѣти нѣматъ и най-елементарнитѣ понятия отъ юридическитѣ въпроси, и по-малко размисливатъ при налагането на каквото и да било тежко наказание а повече, като военни, изпълняватъ заповѣдитѣ на своитѣ начальници. Не трѣбва да се забравя при това, че най-обикновенитѣ прѣстѣпления, които се сѣдятъ отъ Военнитѣ съдилища, сѣ: било за неотдаване честъ, било за неиспълнение заповѣдта на началника, за бѣгство или открадването на нѣкой ремичка — прѣстѣпления върнени повечето пѣти неумишлено и отъ ненавикилитѣ още на военната дисциплина новобранци. Ето по кои причини ние се искаваме за въ полза на осѣденитѣ отъ Военнитѣ Съдилища затворници.

Като станъ дума за затворници, дойде ни на умътъ и за друга една категория прѣстѣпници, които носѣтъ названието „политически“. Таа категория прѣстѣпници, велѣдетвие на своето умствено развитие, сѣ и най-лесно поправими. Това е причината, гдѣто на затворницитѣ отъ таа категория, на всекъдѣ гадатъ по-снисходително и нигдѣ не прѣтърпяватъ цѣлото наказание на което сѣ осѣдени. Освѣтъ това, между тѣхъ най-често се случва да попадатъ съвършено невинни хора, още по вече когато тѣ се сѣдятъ отъ Полеви и други Военни съдилища, к. кто това, често се случва у насъ. По поводъ на това ний се искаваме, че правителството не би направило злѣ, когато прѣдставява на Височайше помилване

разни затворници, да има на първо мѣсто политическитѣ затворници, които често страдатъ само за извѣстни невинни убѣждения. Слѣдъ Височайшето бракосъчетание на Господари и рождението на Прѣстолонаслѣдника, единъ отъ провинциалнитѣ наши вѣстници нѣколко пѣти вече искава мнѣние, че е време да се пуенхътъ на свобода всичкитѣ политически затворници. Ний напълно се присѣдиняваме къмъ това мнѣние на нашия събратъ и хранимъ надѣжда, че ще бѣдемъ чуени и разбрани отъ когото трѣбва

Телеграфиратъ отъ София до чуждитѣ вѣстници, че на 7-ий Февр. е станало търгътъ за отдаване на предприемачъ отечанияето три милиона златни и двадесетъ сребърни монети. Най-износна оферта е подала Буда-Пещенската търговска и индустриална банка, която ще достави златнитѣ монети за 100, 54, а сребърнитѣ съ 55, 97.

Телеграма София, Н. Ц. Височествъ.

На 26 Январий тукашната полиция ме арестува безъ ни най-малка вина. Изслѣдвахъ ме, защо съмъ ходилъ въ Разградъ. Доказахъ документално, че съмъ ходилъ по търговията си и бидохъ освободенъ езда на третия денъ, но подъ полицейски надзоръ Ваше Царско Височество! Азъ съмъ търговецъ почтенъ и съмъ извѣстенъ на цѣлия градъ по честността си. Защо сѣ тия полицейски мѣрки спрямо мене? Моля Ваше покровителство.

Шуефъ Зия.

Шуменъ
16 Февруарий 1894 год.

Телеграма. София, Н. Ц. Височество.

Слѣдъ Разградскитѣ, дойдохъ Поповекитѣ избори. За отбѣгване повторението жестокихъ прѣстѣпления, оппозицията не кандидатира никого отъ водителитѣ си. Кандидатира интерниранный Пенчевъ, за всенародно протестиране незаконното му интернирване и повръщание, чрезъ избиранieto му, на достойното мѣстожителство. Нѣ уви! Агентитѣ на Стамболова създаватъ кървави сцени: полицията бие, варявая, убива набирателитѣ, наши вѣрни подданци, та разваля и Поповекия изборъ, за да го спечели слѣдующата недѣля както Разградския.

Господарю! Не ще ли иматъ край тѣглалата на нещастия ни народъ?!

Пр. Н. Пр. Краевъ.

ВЪНШНИ НОВИНИ.

Мнозина отъ нашитѣ читатели, които слѣдятъ и четатъ вѣстници тѣ въ насъ, знайтъ, що е ставало отъ нѣколко време на самъ въ съсѣдната намъ държава Сърбия. Младий Сърбекий кралъ Александръ извърши миналата година едно дързко дѣло, като свали Регенството и привързаното нему либерално министерство на Авакумовичъ, провъзгласи се за пълнолѣтенъ и повѣри властѣта въ рѣцѣтъ на радикалната партия, която имаше болшинството на сърбекий народъ на своя страна. Обаче, слѣдъ разболяването и смъртъта на Г. Докича, Министръ Президентътъ и най-дѣвѣренний човѣкъ на младия кралъ, радикалитѣ напълно сграбихъ властѣта въ рѣцѣ си, и гоненията въ страната почнахъ. Таа нещастна страна отдавна не е виждала шо-годѣ миръ, и положението ѣ едно отъ най-окаянитѣ. Измаменъ въ своитѣ надѣжди, той младъ и пѣленъ съ енергия Кралъ не се забави и, по единъ искусственъ начинъ, распѣди своитѣ съвѣтници — радикалитѣ и повѣри властѣта на нови хора, незаразени отъ партизанетвата. На тѣхъ кралътъ възлага голѣма надѣжда за турение рѣдъ, миръ въ държавата, за почитание законитѣ и осигуряване честъта, имота и живота на всеки сърбинъ.

Ето и манифеста на Краля, който той е от-правилъ къмъ своитѣ нови министри:

Господа Министри! Изказвамъ моята най-горѣща кралевска благодарность за вашето родолюбие и за преданността ви, съ която отговорихте на поканата ми да станите съвѣтници на кораната. Избухналата криза бѣше едно послѣствие отъ положението, въ което отечеството се намираще и отъ моята твърда воля и отъ чувството на дълга ми да изпълнѣ всичкитѣ си задачи. Сами по себеси монархическитѣ начала искатъ отъ мене да запазѣ непокътнѣти правата на короната. Интересна на Сърбската държава изискватъ настоятелно и неотклонно успокоението на страститѣ. Посрѣдъ партизанскитѣ борби интереситѣ на Сърбия оставатъ на задния планъ — азъ обаче съмъ длъженъ да не ги прѣзирамъ. Като петий отъ моя родъ азъ немогъ и неприямамъ да позволявамъ щото зданието, което моитѣ родители и възлюбенний мой народъ сѣ съградили съ голѣми мъжки, да се разруши частъ по частъ.

Господа Министри! избухналата криза, която се вече уреди, благодарение на вашето патриотическо съдѣйствиe, не е послѣствие нито на външни нито на лични влияния. Тя се породила отъ неотлагаемата нужда на държавата за редъ и законность, за умѣренность и сериозность, безъ които е невъзможно правилно развитие и трудъ. Отъ височината на прѣстолола еи азъ отбѣзвамъ и ерого осѣждамъ ония гласове, които отдаватъ таа криза на външни нѣкакви сношения или на лични влияния. Външната политика на Сърбия е ясно начертана чрезъ нейнитѣ традиции, нейнитѣ интереси и отъ нейната пужда да се намира въ приятелски отношения съ всичкитѣ държави. Азъ знамъ правата си и моитѣ кралевски задължения, и ще ги упражнявамъ за благо на сѣкшото ми отечество, Сърбия.

Господа министри! Моя животъ като Господарь се разви въ извънредни обстоятелства. Азъ се качихъ на прѣстола като малолѣтно дѣте, по нуждата на обстоятелствата, противъ моята воля и раздѣленъ отъ родителитѣ си противъ всичкитѣ човѣшки и естествени закони: едно регентство управляване страната въ моето име и съ една съвсѣмъ нова Конституция. Азъ трасрахъ границитѣ на властѣта си, граници които нѣма да прѣскачамъ, но които нѣма да оставѣ и други да прѣскачатъ. Азъ съмъ Кралъ на Сърбия и азъ не могъ и неискамъ да съмъ Кралъ на една политическа партия и въ моето сѣрдце кини любовь и великодушие къмъ всекий сърбекий сина, който е готовъ да служи на отечеството си и на престола съ пекренность и прѣданность. Прѣзъ времето на моето малолѣтие, Конституцията се упражняваше едностранно и въ противорѣчие съ духа който владѣеше въ неѣ. Много и важни основни закони създадохъ върху една фалшива основа, въ противорѣчие съ монархичния принципъ и съ най-яснитѣ опрѣдѣления на Конституцията. По таа причина моята задача се направи по-тѣжка; сега азъ имамъ по-голѣма нужда отъ поддръжката на патриотитѣ, но и моето непоклатимо рѣшение, да изпълнявамъ вѣрно кралевскитѣ си задължения, е по-силно.

Господа Министри! Азъ желая, азъ искамъ справедливость и законность за всекий Сърбинъ. Азъ искамъ да има въ държавата, въ окрѣзитѣ, въ околитѣ и въ общинитѣ редъ и миръ; азъ искамъ редъ и спестѣния въ държавнитѣ финанси; азъ искамъ да се обръща дълбоко внимание въ всичкитѣ въпроси, които се отнасятъ до възлюбленната моя войска и до образованието и економическото състояние на моя народъ. Като вѣренъ синъ на святата православна черква, искамъ да владѣе въ сърбската народна черква единъ духъ, който да е въ съгласие съ догмитѣ на православнето и да се опищожатъ, съ съгласието на владитѣ, ония антиконституционни и онии антиканонически закони, които се създадохъ въ неѣ, които спиратъ изпълнението на свитѣтѣ нейни длъжности и опищожаватъ претияжа и достоинството на сърбската народна черква. Въ изпълнението на тия мои задачи азъ се обѣгамъ съ довѣрие на вѣрността и прѣданността на моя любимъ народъ, на по-

мощта на венчикът просветени родолюбци и на готовността на венчки да служат на отечеството и на престола. Вие, Г-да Министри, сте повикани първи да изпълнявате непокланитимо, твърдо и разумно, въ качеството ви на съветници на короната, моите рѣшения и желания. Опрѣни на моята искрена поддръжка, азъ съмъ увѣренъ, че вие ще се посвятите, съ дѣятелност и твърда воля, на изпълнението патриотическия ваши задачи. Да помогне Богъ щото труда ви да излѣзе честитъ и плодотворенъ! Тоя трудъ има за цѣль благоденствието, щастieto и напѣдка на отечеството.

Здравъ ли е?

(Психологическа фантазия)

Политическото поведение, което държатъ нашитѣ патентовани патриоти, често пѣти е заставлявало много хора да си задаватъ въпроси върху тѣхното състояние на психологическия имъ отравления, толковъ по вече, че тѣхнитѣ дѣяния тласкатъ страната ни къмъ една мрачна неизвѣстностъ.

Тѣхната упоритостъ въ самолюбивията имъ, че тѣ сѣ единственитѣ спасители на отечеството ни, е единъ фанатизмъ, който съдържа признаци на ненормална психика.

При всичко това нищо единъ отъ нашитѣ вѣстници до сега не е разглеждалъ нашитѣ управници отъ психологическа точка зрѣние. Пъкъ за да можемъ да си прѣдставимъ яеното положение на работитѣ у насъ и за да видимъ конечната цѣль или точка на тѣхнитѣ вървежи, такова излѣдване въ това отношение е необходимо

Не безизвѣстно е, че нашата конституция е станъла вече празенъ звукъ въ тѣхнитѣ уста и е равносилна съ изрѣчението: абсолютно монархическо управление. Не е скрито никому, че нашия първостепеннѣйшиятъ актъ е подобие на неограниченъ монархъ, който царува само по своето непогрѣшимо „вътрѣшно убѣждение“. Кои сѣ причинитѣ за гдѣто се произнасятъ прѣдъ цѣвта на народа (?) такива велемудрени и пѣлни сѣ политическо съдържание формули? Кои сѣ причинитѣ за нашето утириванне и регрессиванне въ пѣти на политическия животъ? Тѣ не сѣ други освенъ характеритѣ и душевнитѣ складове на нашитѣ първокласни управници, които сѣ избѣждали върху тихата и равна България само да „ги слушаеме и да имъ се покоряваме безроотно“. Дѣянията на едно лице или общество е резултатъ на неговото психическо състояние: пѣколко психологически ненормалности произвеждатъ невѣрна логика, пѣкъ невѣрността въ логиката причинява безнравствени дѣяния и неприети отъ законитѣ на страната постѣпки. Нуждно ли е да изброяваме какви противонравствени и нечеловѣчески постѣпки сѣ направили нашитѣ велики мъже презъ последнитѣ 7—8 години? На-ли тѣзи години сѣ били цѣла една върига отъ торби съ пѣтъкъ, затварения, интернирания, убѣвания, изменения на конституцията, издавания на разни етѣнителни закони за цивилизования българинъ и т. в. и т. п. Противонравствени постѣпки не сѣ слѣствие на нормално психическо състояние. Противонравствени постѣпки сѣ ненормални за здравия чловѣкъ, защото сѣ възнѣ отъ обикновенитѣ етически закони на чловѣческото общество, защото основата на веѣко едно общество е закона или взаимносто и доброволно нравствено съглашение относительно живѣеннето. Безбройни сѣ примѣритѣ, които сѣ бърза сила могатъ да докажатъ неправствени дѣяния на нашия отечественъ спасителъ. Ето пѣкои: незначитанието и газетното на законитѣ ни, които е изработило обществото ни въ бившата ни конституция, управленнето по собствено вътрѣшно убѣждение, (достойно само за Дагомейския Бежандинъ), което не изразява нищо друго, освенъ незначитанието правата на тѣзи, които най-много трѣбва да се ползватъ съ най-широки права. Пъкъ да не зачиташъ правата на другитѣ, значи, да ги етѣпявашъ, което се постига чрѣзъ натискъ, а пѣкъ веѣкий незаконенъ натискъ

е безнравствено дѣяние, отъ което слѣдва, че веѣко управление по вътрѣшно убѣждение причинява етѣнение евоодата на евоодни граждани, което е най-висшата етѣненъ на безнравствено. Безнравственоетѣта е психическа ненормалностъ и лицето, което притежава противонравственъ характеръ, попада въ категорията на психически ненормалнитѣ субекти, иначе казано такова лице става живъ материалъ за научни изисквания на психиатра.

Отъ всичко изложено става твърдѣ ясно, че сѣдбинитѣ на цѣлото ни отечество сѣ вложени въ една глава (макаръ и да се величае гениална), на която психическия отравления подлежатъ на етѣмѣние, да ли сѣ здрави или не. Отдавна е извѣстно, че нравствено болнитѣ или нравствено лудитѣ, когато добпѣятъ нѣкакво си влияние въ обществото могатъ да му причинятъ такива врѣди въ неговото прѣуспѣвание и развитие и такава деморализация въ характеритѣ му, каквито етѣцинеки лудия никой пѣтъ не може да причини. Такава една личностъ (нравствено лудия) може да унищожки венчикитѣ етически постановления на страната (законитѣ) и да провъзгласи формулата: „азъ съмъ Господъ Богъ—да не смѣешъ да имашъ други богове, овѣнъ мене“ „веѣкой да покланити ми се“. Стрѣнитѣ се езици и глаголи излѣзте отъ грѣховната политическа аналгия, въ която сте паднали, етѣдинѣте се и дайте отпоръ легаленъ на този богъ, който се подиграва съ човѣшкото ви достоинство и ви тласка къмъ мрачния тарторъ! Дерзайте и не унижайте.

г. Варна, 1894 г. 16 Февруарий.

И. Г. Драшевъ

КНИЖНИНА.

Получихме 2-ра книжка „Искра“ за м. Февруарий, която има слѣдующето съдържание:

- ЛИБЕРАЛЪТЪ приказка отъ М. Е. Салтикова (Щедрина). Прев. В. Върбевъ.
- ДВА ДИАЛОГА. I Съвѣстѣта и чловѣка, II Разума и чловѣка. стихотворение отъ И. Веневъ
- ТЪРНОВО И ШИНКА въ Юлий и Августъ 1877 г. отъ Димитрий Анучинъ. Превелъ В. В.
- ПОРТРЕТЪ. Разказъ отъ А Бувсе, прев. В. В.
- НЕ РАБОТЕНИЕТО. Отъ Графа Левъ Н. Толстой, превелъ Върбевъ (продължение и свършекъ)
- ПОВѢСТИТЪ И РАЗСКЪИТЪ НА ДѣДА ВЪЛКА. I Единъ финансовъ нагледникъ. Отъ Гудомана
- МИНАЛОТО (V Книжка) отъ Ст. Заимовъ, (продължение)
- СИРОМАХИНЯ ВДОВИЦА. стихотворение отъ А.
- ЦАРСТВОТО НА СМЪРТЪТА, кратъкъ очеркъ на физиологията на клеточната идка и на низшитѣ организми. Отъ А. Бутаковъ, превелъ В. В. (Продължение)
- ИЗЪ НАШИЯ ОБЩЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ. А) Нашата пехайностъ спрямо економическото състояние на страната ни. — Кривия пѣтъ, по който сме трѣгнали. — Историческия примѣри не ни служатъ за пѣтеводителъ. — Положението на земледѣието у насъ. — Причинитѣ за пропадаието му. — Какво трѣбва да се прави за подиганието на тая най-важна отраслъ отъ нашия поминѣкъ. — Б) Положението на народния учителъ у насъ. — Оплакванието на народнитѣ учители до Народното Събрание. — Нашето мѣние по поводъ това оплаквание. — В) Петдесетъ годишния юбилей на първия български журналъ. — Нашето мѣние за отпразднуванието тоя юбилей. — Мѣнието на избраната комисия по поводъ отпразднуванието юбилей
- ИЗЪ ЧУЗДИЯ ОБЩЕСТВЕНЪ ЖИ-

ВОТЪ. Съвременната испанска литература. — Избирателното право на женитѣ въ Англия. — Съюзътъ на университетитѣ. — Рѣчта на князь Волкопекий въ конгресътъ на религията въ Чикаго

КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ. А) Ернестъ Ренанъ (по поводъ преводътъ на етѣнително му „Живота на Исуса“); Б) Аритметика и аритметически задавки, Учебникъ за горний курсъ на основнитѣ училища и I и II класъ на гимназитѣ. Наредилъ Д. Хр. Марковъ, часть I. Разглежда Илия Г. Илиевъ; В) Нови книги и списания, получени въ редакцията

КЪМЪ АБОНАТИТЪ НА СПИСАНИЕТО НИ ОТЪ АДМИНИСТРАЦИЯТА. ОБЯВЛЕНИЯ

ВЪ ПРИЛОЖЕНИЕ:

„БРАТИЯ КАРАМАЗОВИ“, романъ въ четири части съ епиграхъ, отъ Ф. М. Достоевский. Превелъ В. Юрдановъ. Листове 33, 34

ОБЯВЛЕНИЯ.

Отъ администрацията.

Молимъ приятелитѣ си, които сме испратили по нѣколко броя да ни испратятъ адреситѣ на записанитѣ абонати, за да се праца въестника ни на право.

ОТКРИВА СЕ ПОДПИСКА

ЗА

V-ТА ГОДИШНИНА

„ИСКРА“

НАУЧНО-ЛИТЕРАТУРНО И ОБЩЕСТВЕННО СПИСАНИЕ.

Излиза въ последне число на веѣкий мѣсець въ обемъ отъ 10 печатни коли на 3-ни.

ПРОГРАММА:

1) Романи, повѣсти и разкази (оригинални и преводни) 2) Народни пѣсни, предания, поговорки и пр.; 3) Популярни статии по венчикитѣ клонове на науката, 4) научни новини; 5) Статии по вѣстанието; 6) Критическия и библиографическия отдели; 7) Изъ нашия общественъ животъ и 8) Изъ чловѣчкия общественъ животъ.

Годишния абонаментъ си остава пакъ етѣния. България 12 лева (Пощенски разноски 1л 20 ст.) странство 16 лева На ученицитѣ се прави оетжма 2 лева.

Абонамента се приема само годишенъ и прѣплатенъ съ пощенски бонове или пощ. записъ. Пощенски и гербови марни не се приематъ. Който събере 10 абонати въ прѣплата, ще получи възнаграждение.

Въ петата годишнина слѣдва продължение отъ 5-та книжка на „Миналото“ отъ Ст. Заимовъ и прочти романъ на Ф. М. Достоевский, — „Братия Карамазови“. Тоя романъ се печата на особни коли, по етѣматъ 4-ни съ особна номерация, тѣзи щото да се издаватъ наотдѣлно.

КОЕ Е

НАЙ-ДОБРОТО УПРАВЛЕНИЕ ПРѢВОДЪ ОТЪ АНГЛИСКИИ Цѣна 2 лева

и ГРАЖДАНСКО УЧЕНИЕ

отъ Нюма Дро

Прѣводъ отъ френски, съ допѣнение на едно кратко разглеждане на Българската Конституция.

Цѣна 2 лева.

Намиратъ се за продажба у прѣводачътъ имъ Хр. Тодоровъ адвокатъ, въ гр. Шуменъ.

Шуменъ, Печатница „ИСКРА“